

*MY
FAVORITE
AGE IS
NOW*

*MY
FAVORITE
AGE
IS NOW*

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoilu- ja taideinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Muoti- ja vaate suunnittelu

Minja Mari Päivikki Penttinen
opinnäytetyö
kevät 2015
86 sivua

TIIIVISTELMÄ / ABSTRACT

Opinnäytetyöni on naiskehon vanhenemismuutoksista inspiraationsa saanut vaattemallisto nuorille naisille. Työssäni tutkin ikääntyvän naisen muuttuvaa vartaloa; muotoja, mittasuhteita ja pintaa. Ulkonäkökeskeisessä kulttuurissamme naisen ikääntyminen tulisi peittää, koska vanheneva keho poikkeaa vallitsevasta kauneusihanteesta. Mallistossani rumiksi leimatut ikääntymismuutokset muuntuvat mielenkiintoisiksi muodoiksi ja yksityiskohdiksi. Opinnäytetyössäni perehdyn tekstiilipinnan krakelointiin. Halkeileva pinta symboloi vanhenevan ihon muutoksia.

Mallistollani haluan osoittaa kunnioitusta vanhempia naisia kohtaan ja ottaa leikkisästi kantaa nuorempien vanhenemisen pelkoon.

AVAINSANAT: Kaavoitus, vaatteiden mitoitus, materiaalin muokkaus, tekstiilin krakelointi

My graduation work is a collection for young women inspired by the changes a body goes through as woman gets older. In my work I'm studying the changes in aging woman's body; shapes, proportions and surface. In our appearance obsessed society woman should hide her aging, since aging body differs from current standard of beauty. In my collection aging changes that are considered to be ugly transform into interesting shapes and details. In my graduation work I study how to create cracked surface on textile as well. Cracked surface symbolizes changes of aging skin.

With my collection I want to show respect to older women and make a playful statement towards younger women's fear of aging.

KEYWORDS: Pattern making, sizing of clothing, material manipulation, cracked surface on textile

1. JOHDANTO

OSA 1 / VANHA NAINEN

2. AIHEEN ESITTELY

- 2.1 Nainen ja ikääntyminen 13-14
- 2.2 Kohderyhmä 14
- 2.3 Materiaalin muokkaus 15
- 2.4 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset 15

3. VANHENEVA KEHO INSPIRAATIONA

- 3.1 Ei tuossa iässä! 16-17
- 3.2 Vanhenevan kehon vaatteet 18-21
- 3.3 Iän peittäminen 22-25
- 3.4 Vanhenemismuutokset tuotteissa 27

OSA 2 / SUUNNITTELUPROSESSI

4. KRAKELLOINTI

- 4.1 Kuinka krakeloida tekstiilin pintaa? 30
- 4.2 Kroma crackle 32-35
- 4.3 Vehnäjauhokrakelointi 36-37
- 4.4 Muut kokeilut 38-39
- 4.5 Materiaalin valmistuksesta 40-43

5. SUUNNITTELU

- 5.1 Taustoitus ja visualisointi 45
- 5.2 Luonnostelu, kollaasit, muotoilu 46-49
- 5.3 Kaavoitus ja materiaalivalinnat 50-53

OSA 3 / MALLISTO

6. MY FAVORITE AGE IS NOW

- 6.1 Mallistorunko 58-59
- 6.2 Värikartta 60
- 6.3 Materiaalit 61
- 6.4 Palautettavat asukokonaisuudet 63-69
- 6.5 Loput asukokonaisuudet 70-77

LOPPUPÄÄTELMÄT

LÄHTEET

KIIITOKSET

3

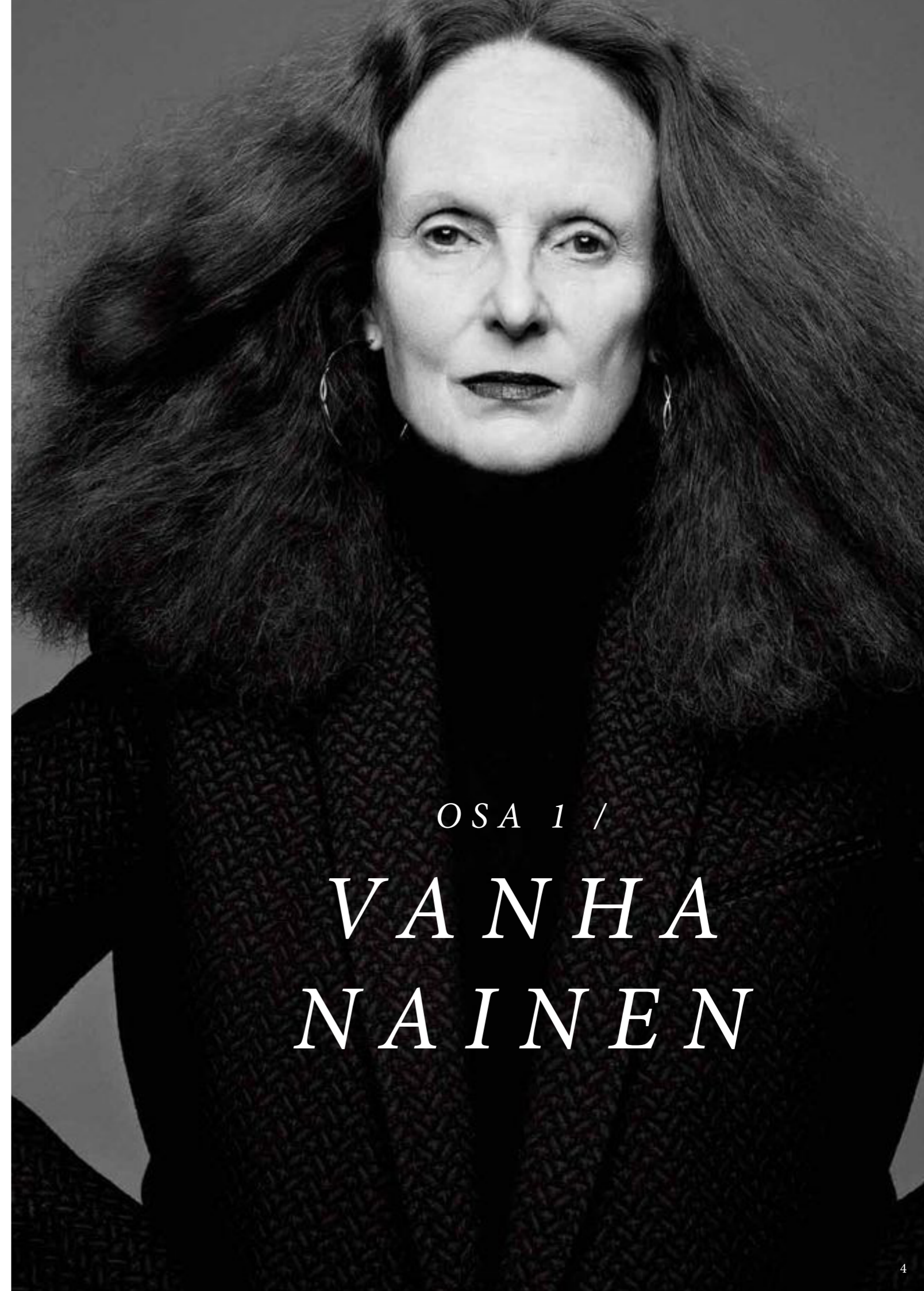
1 / JOHDANTO

Opinnäytetyöni on visuaalinen tutkielma ikääntyvän naisen muuttuvista kehon mitoista, pinnoista ja muodoista. Vanheneminen on aiheena kiinnostava, sillä me kaikki vanhenemme koko ajan, joka hetki. Siitä huolimatta suhtautuminen naisen ja miehen ikääntymismuutoksiin eroaa radikaalisti. Naisen ikääntymismuutokset koetaan usein rumina ja ne halutaan peittää. Työssäni tutkin ikääntyvän naisen kehossa tapahtuvia muutoksia ja niiden vaikutusta vaatteeseen. Tavoitteenani on luoda mallisto, joka hyödyntää naisen epäesteettisinä pidettyjä ikääntymismuutoksia muodoissaan ja materiaalivalinnoissaan. Valmistan osan käyttämästäni materiaalista itse. Materiaalin muokkaustekniikkana tutkin tapoja, joilla krakeloida tekstiilin pintaa.

Opinnäytetyöni on nuorille naisille suunnattu kevät-/kesäsesonkiin sijoittuva mallisto. Malliston nimi "My favorite age is now" viittaa lähestymistäpaani tutkiessani vanhenevan naiskehon muutoksia visuaalisena inspiraation lähteenä. Mielestäni jokaisen mieluisimman iän tulisi olla nyt.

“Women always try to tame themselves as they get older, but the one who looks best are often a bit wilder.”

(Prada, M. www.nytimes.com, 2012.)

OSA 1 /
VANHA
NAINEN

2 / AIHEEN ESITTELY

2.1 NAINEN JA IKÄÄNTYMINEN

”Katseet voivat olla rakastavia, helliä, veikeitä. Me naisetkin katsomme toisiamme miehisin katsein. Minun on vaikea luopua miehen katseiden kirjosta - katseesta, joka arvioi, punnitsee ja saalistaa. Eräänä päivänä kuljin kadulla pitkänhuiskean, hyväryhtisen tyttäreni kanssa. Jokainen vastaan tuleva miespuolinen, iästä riippumatta, rekisteröi hänet.

Minä liukenin, hälvenin. Minua ei ollut.”

(Korhonen, A. teoksessa Kangas, I. & Nikander, P. 1999,6)

Vanhenevaan naiseen ja mieheen suhtaudutaan kulttuurissamme hyvin eri tavalla. Mies on harmaantuessaan niin sanotusti parhaassa iässä, nainen katastrofin partaalla. Vanhenemisprosessi on hyvin sukupuolittunut ilmiö, sillä ruumiin rapistuminen liitetään selvästi enemmän naisen kuin miehen vanhenemiseen (Kangas & Nikander, 1999, 13). Feministisen tutkimuksen käyttämä käsite, vanhenemisen kaksoisstandardi, kuvaa sukupuolien sosiaalisen aseman erinevyyksiä ikääntyessä. Naisen vanhenemisen ruumiilliset merkit mielletään negatiivisina, vastenmielisinä ja jopa synninomaisina, miehen vastaavat muutokset positiivisina ja sosiaalista arvoa nostattavina tekijöinä. Nainen on alisteisessa asemassa sekä ikänsä että sukupuolensa kautta. (Kangas & Nikander, 1999, 16; Vakimo, 2001, 48.)

Vanhenemisen alkamisajankohdan määrittely ei ole yksinkertaista, sillä fyysiset ikääntymismuutokset tapahtuvat ihmisille paitsi eri tahtiin myös eri järjestyksessä. Ikävuosien perusteella määritelty kronologinen ikä ei siis ole tarkka mittari kuvaamaan kehossa tapahtuvia muutoksia. (Iltanen, 2007, 38.) Fyysinen ikäkäsitys kuvaa biologista ikääntymisprosessia numeraalista ikää tarkemmin. Naisia koskeva ikääntymistutkimus on saanut osakseen kritiikkiä tarkastellessaan ikääntymistä puhtaasti lääketieteellisenä ilmiönä, sillä sen näkökulmasta vanheneva keho on sairaanlainen ja ongelmainen. Nuori ruumis edustaa terveyttä ja normaaliutta, vanheneva keho rappeutumista ja kuolemaa. (Ikonen, 2012, 26.)

Naisen ikä määrittyy usein toisten toimesta, mikä korostaa ulkonäön merkitystä entisestään. Ulkoapäin annettu sosiaalinen ikä rakentaa raamit sekä kronologiselle että fyysiselle ikääntymiselle. (Palomäki, 2004, 26; Ikonen, 2012, 27.) Ikään liittyy paljon kulttuurisidonnaisia normeja ja odotuksia, joiden mukaan vanhenevan naisen tulisi elää vanhetakseen arvokkaasti. Arvokas vanheneminen on paradoksaalinen ilmaus, sillä siihen liittyy voimakkaasti ajatus naisen kyvykkyydestä hallita ja piilottaa muuttuvan kehonsa merkit. ”Arvokkaasti vanheneva” on toisin sanoen onnistunut hidastamaan ikääntymisen ruumiillisia merkkejä näyttämällä huomattavasti todellista ikäänsä nuoremmalta. Kyvyttömyys hallita ruumiin ikääntymistä mielletään itsekontrollin menettämisenä, jonka seurauksena ikääntynyt koetaan taantuneena ja heikkona, ei tasavertaisena ja itsenäisenä aikuisena (Kangas & Nikander, 1999, 12). Naisen ikääntymistä leimaava ristiriitaisuus näkyy pitkän iän tavoitteluna ilman vanhenemisen merkkejä, sillä ulkomuoto ja etenkin sen nuorekkuus on naiselle tavoiteltava ominaisuus (Palomäki, 2004, 26, 31).

Sinikka Vakimo (2001, 37) nimeää vanhuutta tuottavat toiminnot ja elämänvalinnat vanhuusteiksi. Vanhuusteot tuottavat omaa tai toisten korkeaa sosiaalista ikää. Ne ovat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tehtyjä toimintoja, joista pukeutuminen on näkyvä esimerkki. Ikääntyneen naisen ei esimerkiksi ole soveliasta pukeutua liian nuorekkaasti, sillä pyrkimällä näyttämään selvästi kronologista ikäänsä nuoremmalta tämä osoittaa oman ymmärtämättömyytensä. Jäykät kulttuuriset ikäraajat sitovat vanhenevaa naista tarkemmin, sillä vanheneminen stigmatsoi naisen miestä varhaisemmassa vaiheessa. (Vakimo, 2001, 38.) Naiset eivät vain kärsi rajoittavista kulttuurisista käsityksistä, vaan syyllistyvät myös arvioimaan sekä itseään että muita naisia niiden valossa. Kritisoimalla itseään ja kanssaisariaan naiset vahvistavat omaa marginaalista asemaansa suhteessa miehiin. (Kangas & Nikander, 1999, 9.)

2.2 KOHDERYHMÄ

Vaikka tutkin työssäni vanhenevan naiskehon muutoksia, on mallistoni kohderyhmänä ensisijaisesti nuoremmat, noin 25-35 vuotiaat naiset. Naisen omakohtainen kokemus iästään poikkeaa yleensä kulttuurisesta näkemyksestä, eikä vanheneva nainen itse koe olevansa vanha tai edes ikäisensä (Kangas & Nikander, 1999, 9). Mallistossani vaatteet edustavat vanhenevaa ulkokuorta, käyttäjä sisäistä, nuorta mieltä - riippumatta lopulta tämän todellisesta iästä.

2.3 MATERIAALIN MUOKKAUS

Tiesin jo ennen opinnäytetyön aiheen valintaa, että haluan sisällyttää työhöni materiaalin muokkausta, sillä olen suunnittelijana hyvin materiaalilähtöinen. Halusin perehtyä johonkin itselleni uuteen erikoistekniikkaan, jota voisin tutkia perusteellisesti ja näin tuottaa itse juuri työhöni sopivaa materiaalia. Naisen vanhenemismuutoksiin kuuluu muuttuvien mittasuhteiden lisäksi olennaisena osana ihon muutokset. Valitsin erikoistekniikaksi tekstiilipinnan krakeloinnin, sillä halkeileva pinta sopii mallistoni teemaan ryppyntyvän ihon sekä yleisen rappeutumisen symbolina.

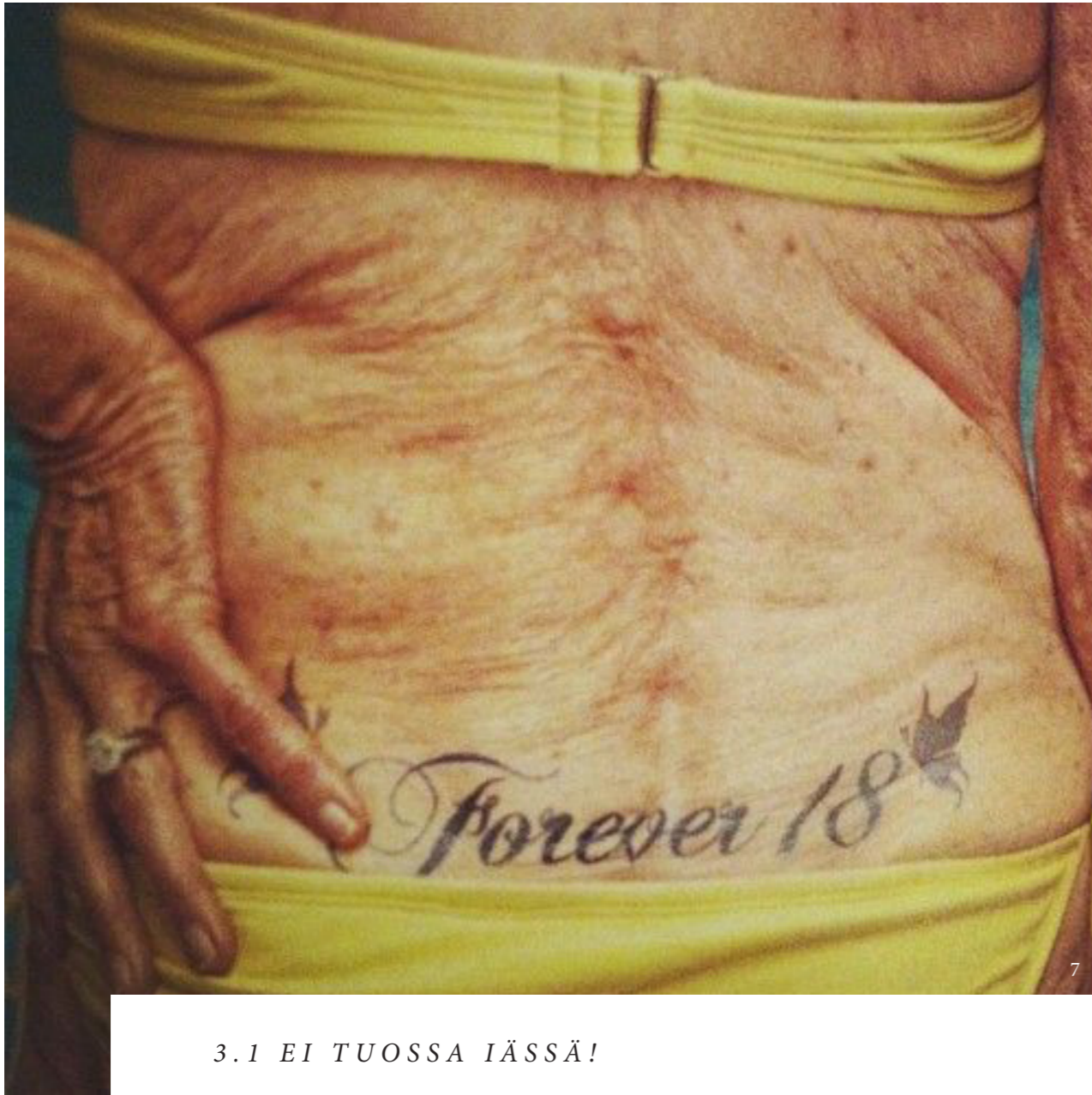
2.4 TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tavoitteenani on luoda mallisto, joka muodoillaan ja materiaaleillaan muuttaa usein rumiksi, ja siksi peitettäväksi koetut vanhenemismuutokset mielenkiintoisiksi yksityiskohdiksi. Toivon mallistoni ilahduttavan ensisijaisen kohderyhmän lisäksi tutkimuskohdettani - vanhempia naisia. Mallistoni on leikkisä kannanotto naisten vanhenemisen pelkoon.

Tutkimuskysymykset

- 1 / Miten vanhenevan naiskehon muutoksia voi hyödyntää vaatemallistossa?
- 2 / Millaisia vaatimuksia vanheneva keho asettaa vaatteelle?
- 3 / Millä tekniikoilla tekstiilin pintaa voi krakeloida?

3 / INSPIRATIONA VANHENEVA KEHO

3.1 EI TUOSSA IÄSSÄ!

“Nyt yli kuusikymppisenä mietin, miksi en tunne olevani se jämäkkä ja itsevarma täti, joksi kuvittelin tulevani? Miksi en muuttunut toiseksi? Tuntuu ihan samalta olla minä. Olen aivan yhtä lapsellinen, ujo, innostuva, hajamielinen kuin ennenkin. Tämä on käsittämätön yllätys, ja luulenpa että kukaan nuori ei sitä usko. Lapsenlapset eivät varsinkaan, ja oikein mielelläni näytänkin vanhalta ja luotettavalta mummolta heidän silmissään. Pidänpä tämän omana salaisuutena.”

(Huuskonen, M. blogissa villamussalo.blogspot.fi, 2009)

Vanhuus on jatkumoa jo eletylle elämälle, ei irrallinen vaihe, jossa ihmisen identiteetti ja persoonallisuus muuttuvat jokikin muuksi. Läpi elämän kehittyvä persoonallisuus säilyy sisimmiltään samana fyysisistä muutoksista huolimatta. (Koskinen ym. 1998 Anttilan 2002, 21 mukaan). Ikääntyvä nainen saa usein vanhenemismääritteitä muiden toimesta jo ennen eläkeikää, riippumatta siitä, minkä ikäiseksi tämä itsensä kokee (Kangas & Nikander, 1999, 9). Iän tuomat muutokset jäävät usein yksilöltä itseltään huomaamatta oman muuttumattoman ikäkokemuksen takia - peilikuva muuttuu, persoonallisuus ei. Kehon muuttuessa tutuksi käynyt vaatetus saattaa aiheuttaa toiseuden tunteen. Vartalon muoto ja asento muuttuvat, eivätkä entiset vaatteet enää istu totutulla tavalla. Oma keho voi tuntua vieraalta ja hankalalta suhteessa vaatteeseen. (Karkulahti, Iltanen, Kokkola, Östergård, Hallman, 1999, 13.)

Vaatetus voidaan nähdä ruumiillisen minän jatkona, toisena ihona, joka määrittelee osaltaan ihmisen identiteettiä ja minäkokemusta. Näin ollen tutun pukeutumistyylin säilyminen kytkee ulkoasun yksilön taustaan ja persoonallisuuteen vaikka itse vaate muuttuisikin. Tyylin, jonka on kokenut aikaisemmin omakseen, ei tarvitse muuttua, vaikka keho muuttuukin. Ikääntyvä nainen haluaa pitää kiinni omaksi kokemaastaan naisen olemuksesta siinä missä nuorempikin. (Karkulahti ym. 1999, 10, 13-14, 19.) Sonja Iltasen väitöskirja ”Minihaameesta mummonmekkoon” (2007) käsittelee pukeutumista naisen sosiaalisen iän rakentajana. Iltasen haastattelemista 50-60 vuotiaista naisista osa on ammatiltaan vaatesuunnittelijoita. Sekä suunnittelijat että käyttäjät ovat samoilla linjoilla siitä, että ikääntyneen naisen tulee pukeutua ikäänsä nähden sopivasti, sillä normeja rikkovaan naiseen suhtaudutaan negatiivisesti, jopa vihamielisesti. Ikääntyvän naisen soveliasta pukeutumista leimaa sama ristiriitaisuus kuin koko naisen vanhenemisprosessia. Suunnittelijoiden ja käyttäjien mukaan keski-ikäinen ei saa pukeutua liian muodikkaasti, paljastavasti tai sukupuoltaan korostavasti, mutta ei myöskään vanhanaikaisesti, liian peittävästi tai sukupuolineutraalisti. (Iltanen, 2007, 87, 91-92.) Naiset siis rajoittavat paitsi itse itseään, mutta vahtivat myös muiden pukeutumista.

3.2 MUUTTUVAN KEHON VAATTEET

Vanhenevan naisen kehossa tapahtuu yhtäaikaan sekä suurenemistä että pienene- mistä (Iltanen, 2007, 55). Muuttuva kehon asento, mittasuhteet ja muodot aset- tavat vaatteelle uusia vaatimuksia, joihin standardien mukaan mitoitettun vaat- teen on vaikea vastata. Ikääntyneet ovat kaikkein heterogeenisin kohderyhmä, sillä fyysiset vanhenemismuutokset ja niiden tahti ovat yksilöllisiä. Vanheneville suunnattu suppea vaatetarjonta leimaa huonolla istuvuudellaan ikääntyneet yh- dennäköisiksi ja samaan kategoriaan kuuluviksi. (Karkulahti ym. 1999, 12, 16.) Oikeanlainen kaavoitus ja mitoitus parantavat vaateen istuvuutta, toimivuutta ja tuntua (Iltanen, 2007, 52). Pukevan vaateen lähtökohtana tulee siis olla ikäänty- neen naisen vartalo (Länsiluoto, 1994 Karkulahden ym. 1999, 15 mukaan).

Naisen vartalotyyppi korostuu ikääntyessä rasvakudoksen kertyessä var- taloon epätasaisesti. Vanhenevan naisen vyötärön ympäryys on usein suurempi kuin nuoremman, vaikka vaateen koko olisi muuten sama. Kehon asento kum- martuu ikääntymisen myötä eteenpäin ja keskivartalo lyhenee selkänikamien ja välilevyjen painuessa kasaan. Vyötärölinja muuttuu keskivartalon lyhetessä enemmän edestä kuin takaa. Rintavuus lisääntyy ikääntyessä ja kudoksen löys- tyessä rinnat laskeutuvat alemmas. Pitkittäissaumat toimivat ikääntyvän vaat- teessa poikittaisia saumoja ja vaakasuoria rintamuotolaskoksia paremmin. Muo- to jakautuu näin tasaisemmin, eivätkä rinnankorkeus, vyötärönkorkeus ja selän pituus ole merkittyinä yhtä selvästi kuin poikittaisia leikkauksia käytettäessä. Vyötärön ja rintamuksen lisäksi lisäväljyyttä kaipaavat hihat, sillä olkavarret pak- sunevat ikääntyessä huomattavasti. Kaiken kaikkiaan keski-ikäisille ja sitä van- hemmille naisille suunnitellut vaatteet mitoitetaan melko väljiksi ja malliltaan suoriksi. Näin sama vaate käy monenkokoiselle, -muotoiselle ja -pituiselle nai- selle. Liiallinen väljyys kuitenkin huonontaa vaateen istuvuutta ja toimivuutta. (Iltanen, 2007, 44, 46-47, 54-55.)

Pelkkä mitoituksen väljentäminen ei riitä, sillä toisten vartalonkohtien suuretessa toiset pienenevät. Vaihdevuosien ja muuttuneen hormonitoiminnan myötä reidet kapenevat ja pakarat litistyvät. Samalla jalkojen muoto suoristuu. Tästä syystä housut ovat monelle ongelmallinen vaate, sillä kavenneet reidet mahtuisivat pienempään kokoon, mutta suurentunut vyötärö ei. Vanhempien naisten hameissa ja housuissa käytetäänkin usein joustovyötäröä. Joustovyötä- rö sopii useammalle eri kokoiselle käyttäjälle, sillä se lisää vaateen istuvuutta ja käyttömukavuutta. Useilla naisilla vartalon ylä- ja alaosa ovat iästä riippumat- ta erikokoiset, joten kaksiosaiset asut ovat usein yksiosaisia käytännöllisempiä. Vartalon levein kohta määrittelee vaateen koon, jolloin yksiosainen vaate ei istu hyvin kapeammista kohdista. Halkiot antavat vaatteelle liikkuma- ja istumaväl- jyyttä, jolloin se mukautuu useammalle käyttäjälle. Esimerkiksi paidan ja jakun helmahalkiot antavat tilaa lantiolle mutta eivät näytä huonolta kapealanteisel- lakaan. (Iltanen, 2007, 47, 57-58.)

OLKALINJA:

Olan korkeus, olan leveys ja hartialeveys pienenevät.

RINNAT:

Rintavuus lisääntyy, kudokset löystyvät, rinnat laskeutuvat alemmas. Kaula-rinta-korkeus pitenee.

LANTIO/PAKARAT:

Ylälantion leveys kasvaa, ylä- ja alalantion korkein kohta laskeutuu alaspäin. Pakarat litistyvät.

POLVET:

Polvet paksunevat

NILKAT:

Nilkat paksunevat

OLKAVARRET:
Olkavarret paksunevat huomattavasti

KAULA:
Kaulan ympärysmitta kasvaa huomattavasti. Niskaan kerääntyy rasvaa, niska pyöristyy.

VYÖTÄRÖ:
Rasvaa kertyy vyötärölle, ympärysmitta suurenee. Keskivartalo lyhenee.

REIDET:
Reidet kapenevat, jalkojen muoto suoristuu

Vaatteen kiinnitysratkaisuja valittaessa on otettava huomioon, että muun muassa käsien motoriikka ja liikkuvuus huononevat ikääntyessä. Helppokäyttöisyys on tärkeä ominaisuus olipa käyttäjän ikä mikä tahansa. Vaatteen takaosassa olevan vetoketjun sulkeminen on nuoremmallekin vaikeaa, vaikka käsien liikerata on vielä laaja. Pään yli vedettävät ja edestä suljettavat vaatteet ovat ikääntyneelle käyttäjälle toimivampia ratkaisuja. (Iltanen, 2007, 56-57.) Liikaa sorminäppäryyttä vaativat kiinnittimet ovat hankalia; vetoketjun vetimen ja nappien tulee olla riittävän isoja, jotta niihin olisi helppo tarttua.

Käyttäjän iän myötä vaatteiden tuntu, käytettävyys ja huollettavuus nousevat yhä tärkeämmiksi ominaisuuksiksi. Keski-ikäiset naiset kokeilevat usein ensimmäisenä vaatteiden materiaalia ja ovat valmiita maksamaan laadukkaasta materiaalista keskimääräistä enemmän. Pehmeät ja sileät materiaalit kuten selluloosapohjaiset viskoosi ja modaali ovat miellyttäviä iholle, mikä on erityisen tärkeää suoraan ihoa vasten olevissa vaatekappaleissa. Vaatteiden lämpimyy-

käy iän myötä tärkeämmäksi, joten lämpimät mutta hengittävät materiaalit lisäävät käyttömukavuutta olematta kuitenkaan hiostavia. Joustavat materiaalit, neulokset ja elastaanisekoitteet, sopivat useimmille naisille, sillä ne mukautuvat kehon ikääntymismuutoksiin. Vuoritettuja vaatteita tai sisäpinnoitettuja materiaaleja helpottavat päälle pukemista. Toisaalta vuoritus lisää vaatteiden painoa, mikä vaikeuttaa pukeutumista niiden käyttäjien osalta, joiden käsivoimat ovat heikenneet. Ikääntyneet käyttäjät edellyttävät vaatteelta helppohoitoisuutta, materiaalien on oltava konepestäviä, nopeasti kuivuvia ja mielellään siistejä ilman silittämistä. (Iltanen, 2007, 52, 60-63.)

3.3 IÄN PEITTÄMINEN

Naisia on perinteisesti arvioitu ja luokitettu ulkonäkönsä perusteella. Kulttuurimme ulkonäkökeskeisyys luo tietynlaisen kulttuurisen, maskuliinisen katseen, joka kohdistuu pääasiassa naisiin. Tiedostaen muiden katset, etenkin miesten, nainen muodostaa käsityksen omasta ruumiillisuudestaan. (Blood 2005, Ikosen 2012, 32-33 mukaan.) Miehin katse pakottaa naisen mukautumaan länsimaiseen kauneusihanteisiin. Nainen, joka ei täytä ulkonäköihanteita, jätetään näkymättömiin. Katseen ulkopuolelle jääminen vaivaa naista enemmän kuin sen kohteena oleminen, sillä näkymättömyys paitsi loukkaa, myös vähentää naisen valtaa. (Iltanen 2007, 67.) Vanhenemismuutokset muokkaavat naisen kehoa vallitsevista ihanteista poikkeavaksi, jolloin oma ruumiillisuus täytyy määritellä uudelleen. Yleistä ihannetta tavoitellaan muuttamalla vartalon olemusta eri keinoin, silmää harhauttamalla sekä vaateen materiaalin ja muodon avulla. (Karkulahti ym. 1999, 15.)

Nainen on katseiden kohteena, mutta vaikuttaa itse siihen, mitä katsotaan. Naiset kontrolloivat ja manipuloivat toisten katseita johdattelemalla katsojan näkemään puetun kehonsa haluamallaan tavalla. Puetun vartalon olemusta muutetaan muokkaamalla mittasuhteita visuaalisesti, ohjaamalla katsetta vaateen avulla sekä kehoa peittämällä ja paljastamalla. Karkulahden ym. (1999, 15) mukaan vanhentunut keho voi täyttää kulttuurimme kauneusihanteen vaatimuksia vain ulkoasua muuttavan vaateen ominaisuuksien avulla. Ihanteeseen pyrkiminen peittää ikään-tyneen todellisen olemuksen, eikä olemassa olevaa vartaloa näin ollen hyväksytä. Mielestäni vartalon olemuksen muuttaminen pukeutumisen keinoin ei koske ainoastaan ikääntyviä naisia vaan naisia yleensäkin iästä riippumatta. Vaikka nuori keho on lähempänä tavoiteltua ihannetta, ovat nuoretkin naiset usein enemmän tai vähemmän tyytymättömiä vartalonsa. Uskon, että omaa vartaloa imartelevissa vaatteissa naisen todellinen olemus pääsee oikeuksiinsa olipa ikä tai vartalon muoto mikä tahansa.

13

Vartalon mittasuhteita muokkaamalla tavoitellaan vaikutelmaa hoikkaa, kurvikkaasta ja pitkää kehosta, joka täyttää vallitsevan kauneusihanteen. Puettavan vartalon muodot määrittelevät keinot, joilla pyritään hoikkaan vaikutelmaan. Kurvikasta vartaloa voidaan tuoda hillitysti esiin sisäänotoilla pitkittäisleikkauksissa. Malliltaan suora vaate taas imartele tasapaksua vartaloa muotoiltua vaatetta paremmin, sillä muotoilu lähinnä korostaa kehon ”virheitä”. Naisen vartalon koko suurenee yleensä iän myötä, eikä sen massaa haluta lisätä visuaalisesti suurentavilla vaateratkaisuilla, kuten liian suurilla olkatoppauksilla ja leveillä hihoilla. Myös lantion leveimpään kohtaan ulottuvat yläosat, yläosien poikkileikkaukset ja voimakkaasti alaspäin kapanevat lahkeet luovat illuusion todellista leveämmästä ja lyhyemmästä vartalosta. Vaateen avulla korostetaan parhaita puolia, johdattaen katseet pois epämieluisista kohdista. Esimerkiksi näyttävä kaulus vetää katseet puoleensa, jolloin ongelmallisiksi koetut kohdat jäävät vaille huomiota. Keski-ikäisellä naisella on keskimääräistä pyöreämpi vatsa ja suuremmat rinnat kuin nuoremmalla, joten ikääntyville naisille suunnitelluissa vaatteissa nämä alueet jätetään usein ilman yksityiskohtia. (Iltanen, 2007, 68, 109-110.)

Iltanen (2007, 110-112) erottelee vartalon peittävän ja paljastavan pukeutumisen viiteen tasoon. Vartalo paljastuu eniten ihon ollessa näkyvissä. Läpi-kuultavat vaatteet ovat astetta peittävämpiä, mutta antavat vaikutelman paljaasta kehosta häivyttämällä samalla epämieluisiksi koettuja kohtia. Materiaaliltaan peittävät, mutta mitoitukseltaan tiukat vaatteet peittävät ihon, paljastaen silti kehon muodon. Vartalon päälinjat näkyviin jättävät, peittävästä materiaalista valmistetut vaatteet piilottavat kehon ongelmakohdat, mutta myötäilevät samalla vartalon linjoja. Peittävimmillään vaate peittää kaikki vartalon piirteet. Liian paljastavat vaatteet saattavat antaa groteskin vaikutelman, liian peittävät korostavat käyttäjän kehon suurta kokoa sekä ikääntymistä. Vaatteilla peitetään elämän jättämiä jälkiä; arpia, sairauksien merkkejä sekä vanhenemismuutoksia. Roikkuvat olkavarret ja sääriensä suonikohjut piilottavat vaatteet säästävät naista epätäydellisyyden paljastumisen häpeältä. Iltanen (2007, 112) haastattelemat keski-ikäiset naiset olivat yhtä mieltä siitä, että mitä näkyvämpiä vanhenemismuutokset ovat, sitä peittävämpiä vaatteiden tulee olla. Vanhenemismuutosten lisäksi he peittävät pukeutumisella niiden vaateiden yksityiskohtia, joihin liittyy ikäsidonaisia mielikuvia, kuten housujen tai hameen joustovyötärön.

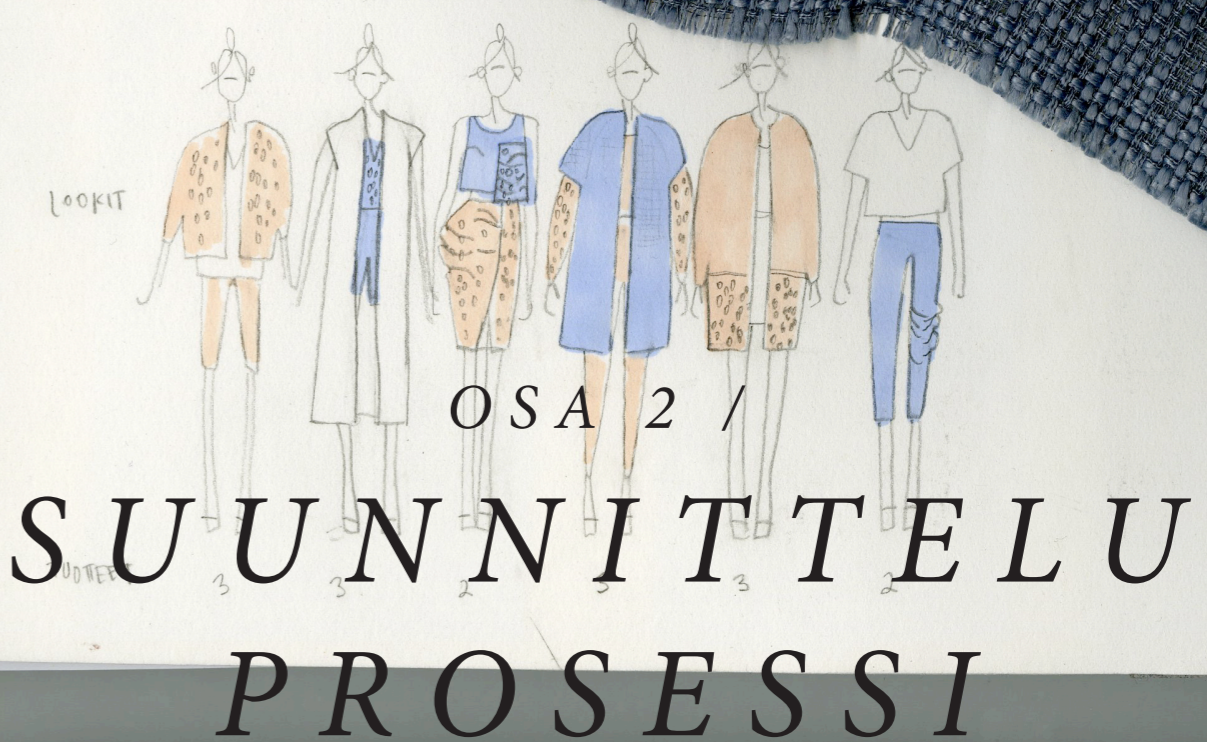
Ikä halutaan peittää vaatteiden lisäksi puheella. Vanhan tai vanhuksen sijaan ikääntyvä on ikäihminen, seniori tai aikuinen nainen. Vanhuuden kiertoilmauksilla pyritään piilottamaan vanhenemisen vääjämättömyys ja siirtämään vanhuuden alkamisajankohtaa kauemmas. Kiertoilmaisut ovat sävyllään myönteisiä tai vähintäänkin neutraaleja, joten ne palvelevat hyvin ikämarkkinoille suuntautunutta yritystoimintaa. (Nikander, 1999, 218-220.) Kankaan ja Nikanderin (1999, 11) mukaan vanhenemisen kulttuuriset merkitykset kietoutuvat kuolemaan. Silti vanhuuden pelko ylittää kuolemanpelon, sillä useimmille jo vanhuus näyttyytynä kaiken loppuna.

3.4 VANHENEMISMUUTOKSET TUOTTEISSA

Naisen vanhenemismuutokset näkyvät malliston tuotteissa kehon muutoksista inspiroituneina muotoina ja leikkauksina, krakeloituna pintana sekä epäsymmetriana. Hihallisissa tuotteissa olen käyttänyt raglanhihaa, jolla jäljittelen ikääntyvän naisen ryhdin ja olkalinjan muutosta. Hihat ovat olkavarren kohdalta liioitellun väljiä ja kapenevat rannetta kohden. Rintamuotolaskokset ovat hieman normaalia alempana merkiten muuttuvaa rinnan korkeutta. Ihon muutokset näkyvät materiaalinmuokkauksissa halkeilevana pintana sekä osittain sattumanvaraisesti poimutettuina, runsaina muotoina. Osa tuotteista on epäsymmetrisiä, sillä naisen kehossa tapahtuu yhtä aikaa sekä pienenemistä että suurenemistä, eikä ruumis ole koskaan täysin symmetrinen.

Opinnäytetyössäni perehdyn naisen ikääntymismuutoksiin ja niiden vaikutuksiin vaateuksessa. Koska mallistoni kohderyhmänä ovat ensisijaisesti nuoret naiset, huomion tuotteissa yleisesti vaateen puettavuuteen ja käyttömukavuuteen vaikuttavia tekijöitä, en tarkkoja vanhenemismuutosten asettamia vaatimuksia. Malliston asukokonaisuudet ovat pääsääntöisesti kaksiosaisia, mikä lisää tuotteiden puettavuutta ja yhdisteltävyyttä. Kiinnitysratkaisut olen sijoittanut mahdollisuuksien mukaan niin, että ne ovat takakappaleen sijaan vaateen sivussa, jolloin pukeminen helpottuu.

4 / KRAKELOINTI

4.1 KUINKA KRAKELOIDA TEKSTIILIN PINTAA?

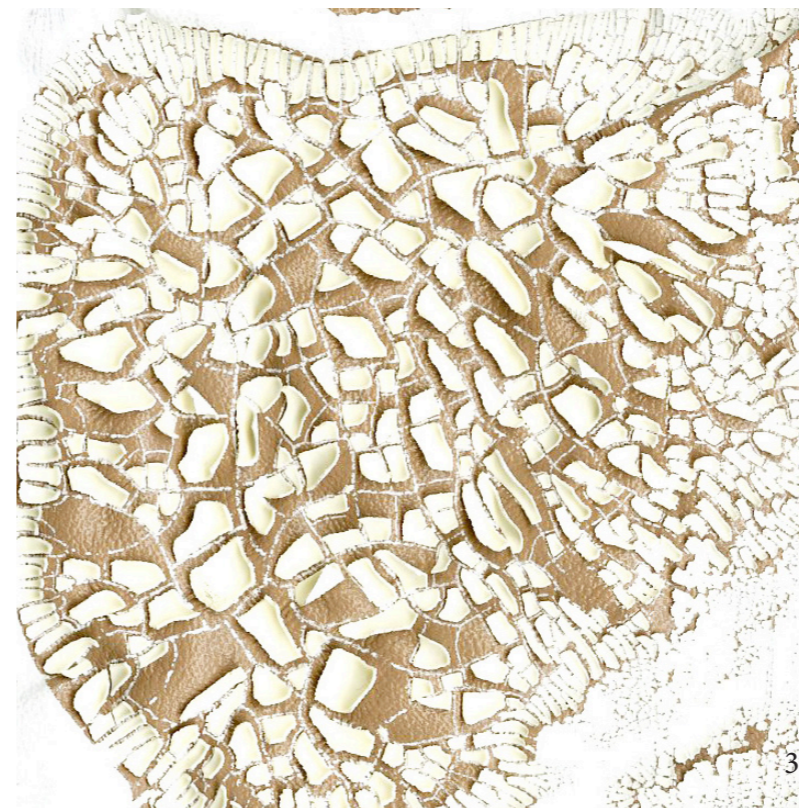
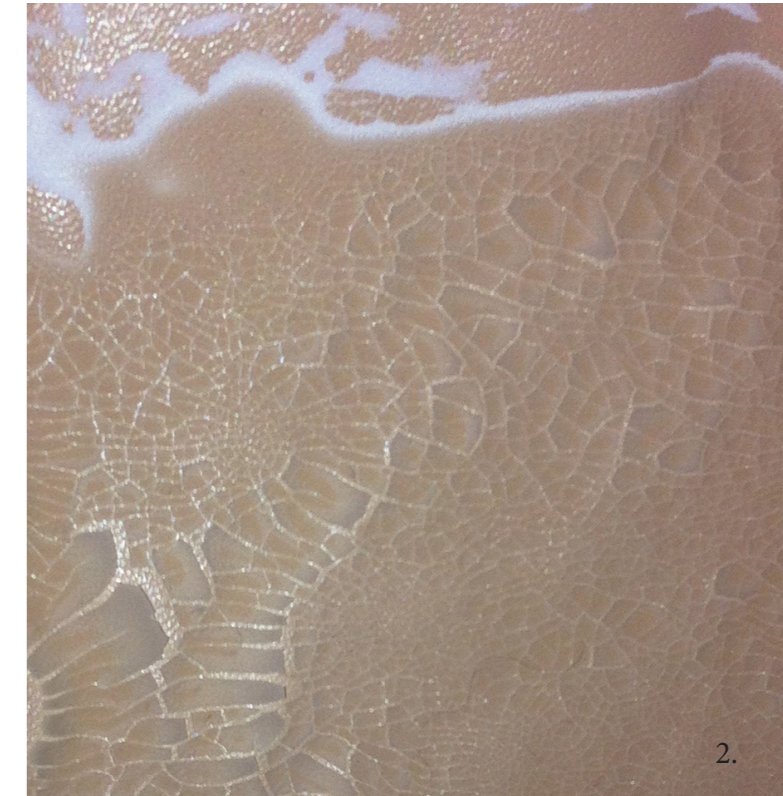
Työssäni tutkin tapoja, joilla luoda krakeloitunut pinta tekstiilille. Aiheesta löytyi vain vähän tietoa, sillä yleensä halkeilevaa pintaefektiä käytetään muilla pinnoilla kuin kankaalla, esimerkiksi puulla tai paperilla. Vaikkei työni olekaan ensimmäinen laatuaan, on tekstiilipinnan krakeloiminen tekniikkana kokeellinen ja vaati paljon testejä. Kokeilin useampaa vaihtoehtoista tekniikkaa (keskustelu Tuija-Maija Pirosen kanssa 27.10.2014), joista valitsin testitulosten perusteella kaksi jatkokehittelyyn. Toinen hyödyntää jo olemassa olevaa, krakeloimiseen tarkoitettua geeliä, toinen on kokeellisempi ja testauksien tuloksena syntynyt tekniikka, jossa halkeillut pinta syntyy vehnä jauhoja, vettä ja pigmenttiväriä yhdistämällä.

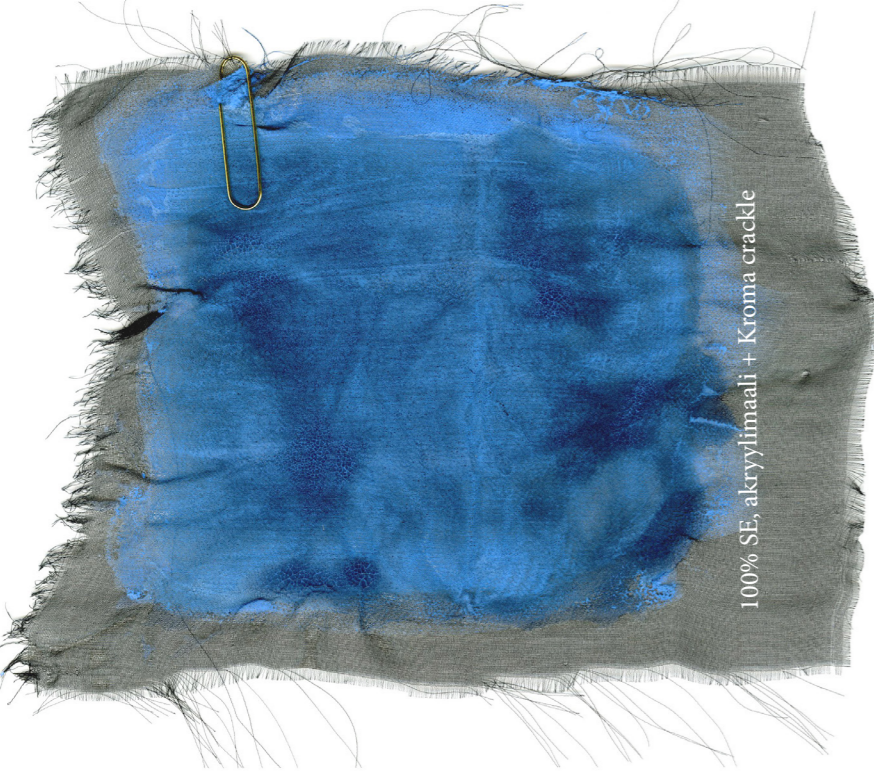
4.2 KROMA CRACKLE

Kroma crackle on krakelointiin tarkoitettu, myös tekstiilipinnalle soveltuva geeli. Se muodostaa kuivuessaan halkeilevan pinnan. Geeliä voi käyttää monipuolisesti erilaisille pinnoille kovasta joustavaan. Lopputulokseen vaikuttavat sekä pohjana käytetty materiaali että päälle levitetyn geelikerroksen paksuus. Alle suositellaan akryylimaalikerrosta, jonka kuivuttua päälle levitetään vähintään yhden millimetrin paksuinen kerros Kroma crackle -geeliä. Mitä paksumpi kerros geeliä, sitä suuremmat ovat halkeamat valmiissa pinnassa. Läpikuultava Kroma crackle muuttuu kuivuessaan valkoiseksi, mutta sitä voi halutessaan värjätä akryylimaalilla. Geeliä voi käyttää myös sellaisenaan ilman alusmaalia, mutta lopputulos on epävarma, eikä halkeamia välttämättä muodostu lainkaan. Krakeloitunut pinta syntyy geelin kuivuttua, pohjamateriaalista riippuen noin 1-3 vuorokaudessa. Kuivunut krakelointi suositellaan käsittelemään värittömällä akryylilakalla joustavuuden ja kulutuksenkeston paranemiseksi. (www.kromacrackle.com, 2014.)

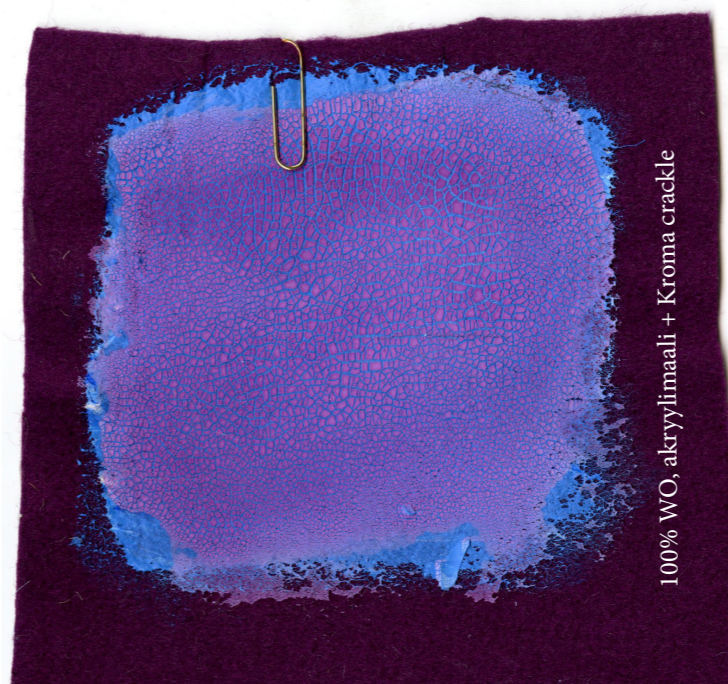
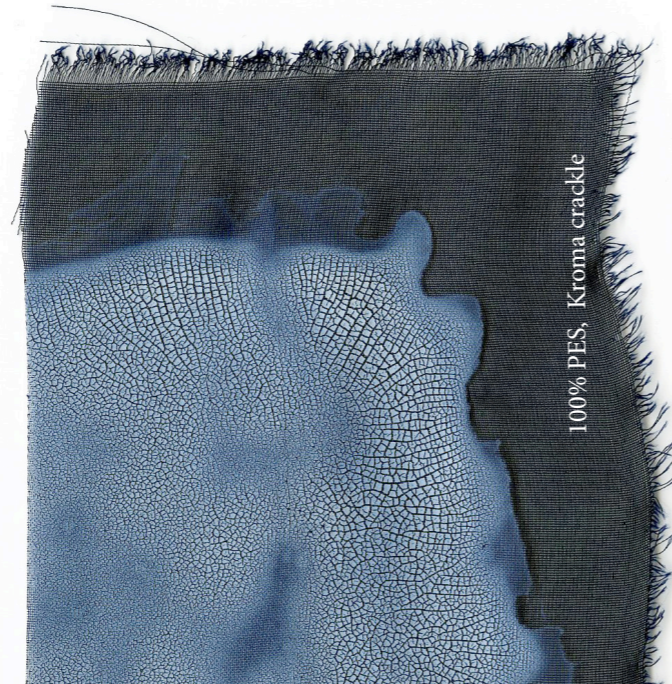
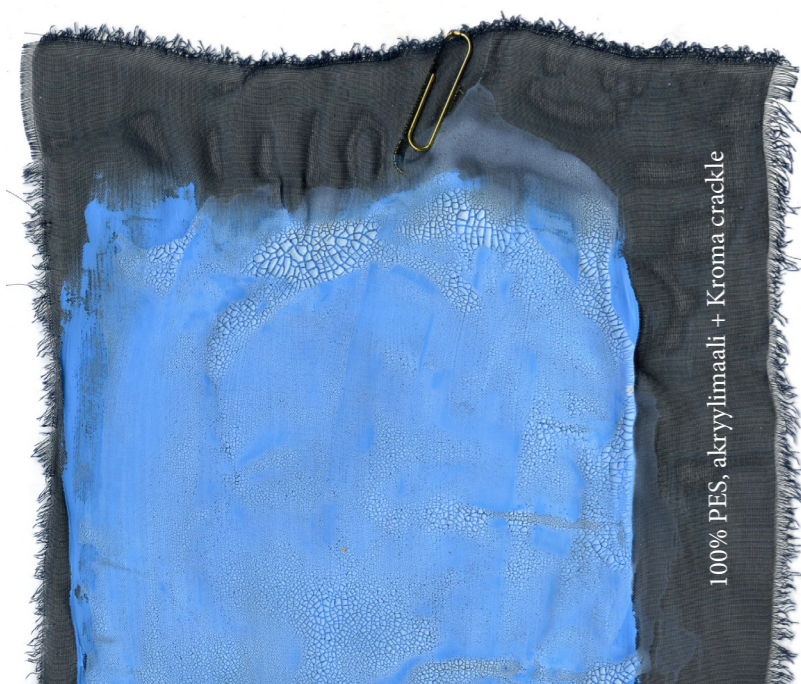
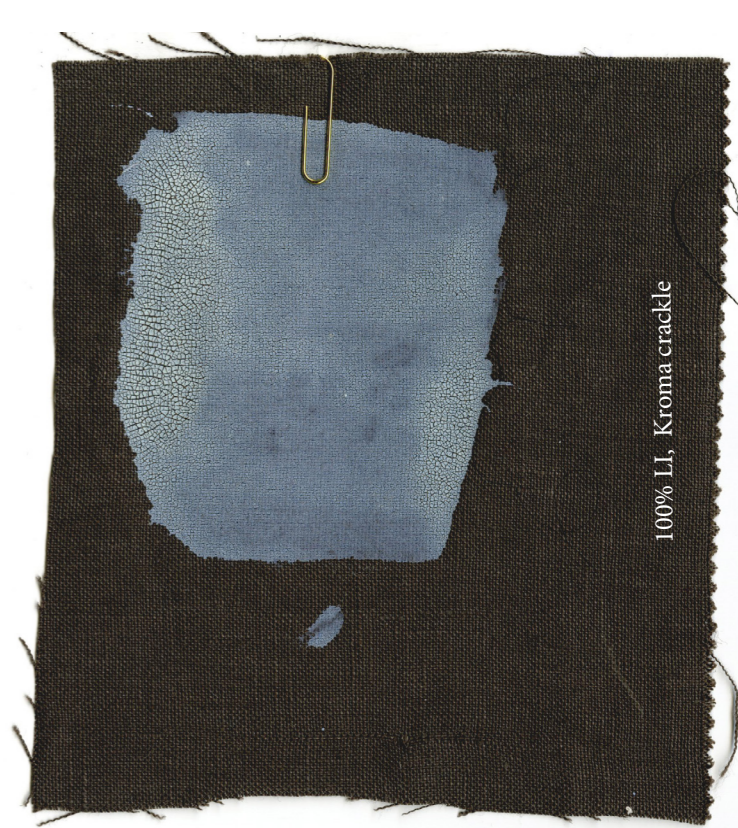
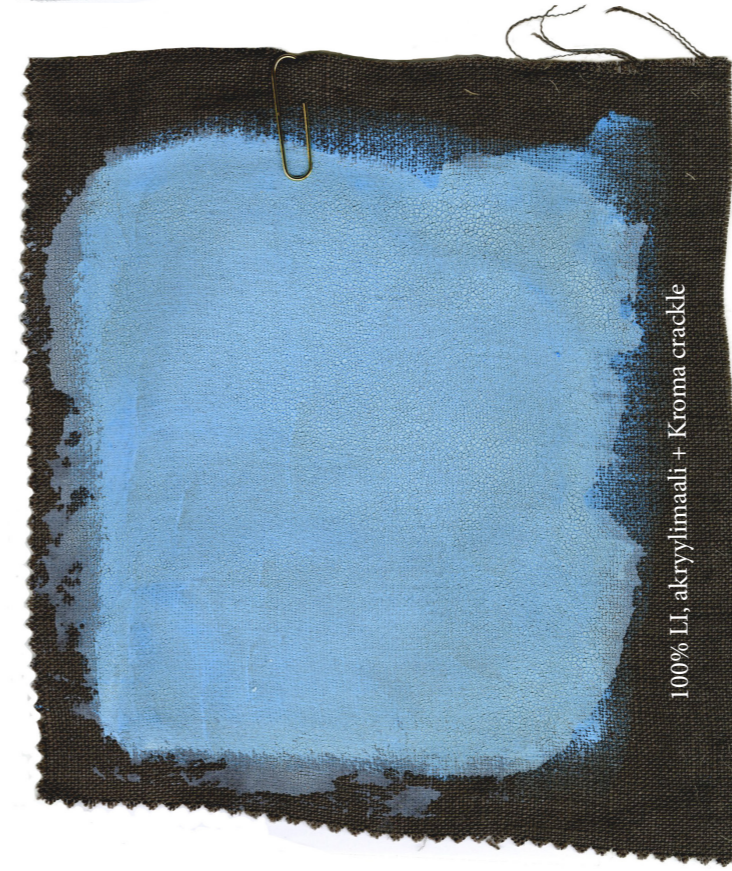
Testasin Kroma crackle -geeliä sekä maalatulle että maalamattomalle tekstiilille. Materiaalit olivat hyvin eri tyyppisiä, jotta saisin käsityksen siitä, miten erilaiset pohjamateriaalit vaikuttavat pinnalle syntyvään efektiin. Testattavat tekstiilit olivat paksuudeltaan, pinnaltaan, koostumukseltaan sekä sidokseltaan erilaisia. Tässä vaiheessa minulla ei ollut mielessä tiettyjä materiaaleja tulevaan mallistooni, antaisin testitulosten ohjata materiaalivalintaani. Geeli kuivui toisilla materiaaleilla huomattavasti pidempään kuin toisilla, reilusti yli käyttöohjeissa kerrotun ajan. Esimerkiksi ohut neulos ja sifonki saivat halkeilleen pinnan vasta 5-6 vuorokaudessa. Muissa materiaaleissa kuten villassa, pellavassa sekä keinoahassa krakeloitumisen alkoi nähdä jo reilun vuorokauden jälkeen. Akryylimaaligeelin alla tuntui materiaalista riippumatta hieman nopeuttavan krakeloitumista, mutta ero ei ollut merkittävä. Tekstiilit, jotka oli maalattu akryylimaalilla ennen geelin levittämistä, krakeloituivat kaikki jonkin verran. Vastaaville materiaaleille suoraan levitetty Kroma crackle ei sen sijaan aina tuottanut tulosta, joissakin tapauksissa geeli vain kuivui valkoiseksi, halkeilemattomaksi kerrokseksi tekstiilin pintaan. Akryylimaaligeeli muutti ennalta-arvattavasti jo alkuperäisen materiaalin tuntua kovemmaksi sekä vähemmän taipuisaksi ja halkeileva pintakerros teki joistakin tekstiileistä entistä paksumpia ja jäykempiä. Onnistuneissa, pelkällä geelillä tehdyissä kokeiluissa pohjana käytettävä materiaali kuoriutui esiin halkeilevan pinnan alta kauniisti. Lopputulos oli paitsi ohuempi myös mielenkiintoisempi, sillä geeli sai vaaleaksi kuivuessaan aikaan uusia sävyjä tummassa pinnassa.

1. Kroma crackle -geelin levitys keinoahalle palettiveitsen avulla 2. Kuivuva geeli kerros
3. 100%PES keinoahka, akryylimaaligeeli + Kroma crackle 4. 100% PES keinoahka + Kroma crackle

Karsin akryylimaalien kanssa tehdyt kokeilut pois materiaalin paksuuden ja jäykkyyden takia. Lisäksi geelin kuivuminen itsessään vei jo aikaa ja maalikäsitteily lisäisi yhden työvaiheen materiaalin valmistukseen. Pelkällä Kroma crackle geelillä käsitelty läpikuultava sifonki miellytti minua eniten testatuista materiaaleista. Silkkisifongilla lopputulos jäi lähes olemattomaksi, mutta polyesterisen sifongin pintaan geeli muodosti selkeän krakeloinnin. Levitin geelin mahdollisimman tasaisesti kankaalle, mutta kuivuneessa pinnassa näkyi selviä eroja värisävyyssä ja halkeamien suuruudessa. Valkoiseksi kuivuneilla alueilla geeliä oli ollut paksumpi kerros ja halkeamat olivat luonnollisesti suurempia. Tummemmissa kohdissa geelikerros oli jäänyt ohuemmaksi ja krakelointi hienovaraisemmaksi. Pidin pinnan epätasaisuudesta ja erikokoisista halkeamista, sillä krakeloinnilla pyrin symboloimaan vanhenevan ihon muutoksia. Tekniikan sattumanvaraisuus tuntui silti hieman pelottavalta, joten ajattelin tehdä krakeloituneesta pinnasta myös printin, jota käyttäisin hallitummin erikoistekniikan tukena. Kokeilin voiko Kroma crackle -geeliä käyttää kankaanpainannassa käytettävien värien tavoin, jolloin tarkasti suunniteltuun printtiin yhdistyisi geelin aikaansaama sattumanvarainen pinta. Vedin Kroma crackle -geeliä silkkipainossa käytettävän seulan läpi, mutta geelikerros jäi liian ohueksi, eikä halkeamia muodostunut lainkaan. Päätin hyödyntää tekniikan sattumanvaraisuutta sellaisenaan, sillä eihän vanhenemismuutoksiakaan voi täysin ennustaa.

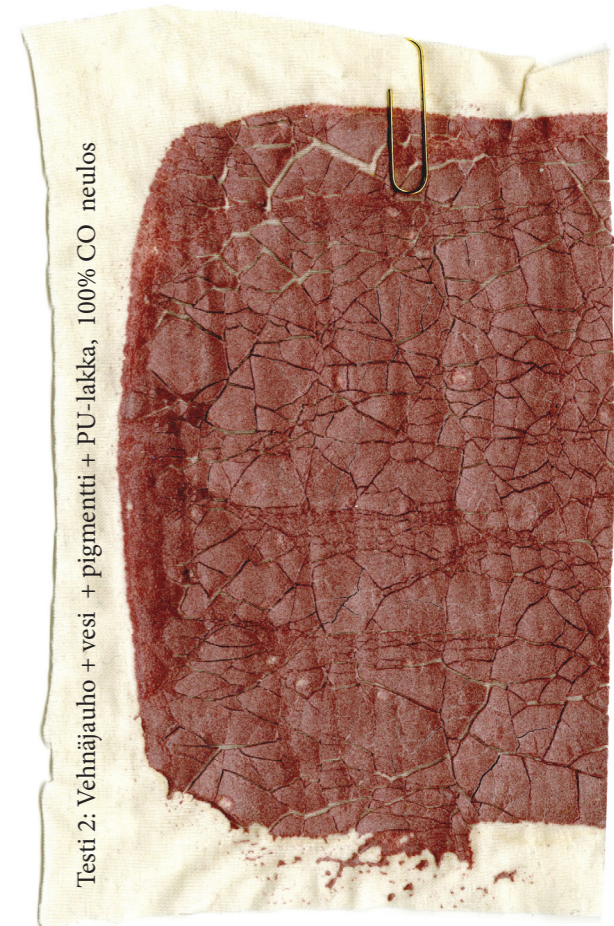
4.3 VEHNÄJAUHOKRAKELOINTI

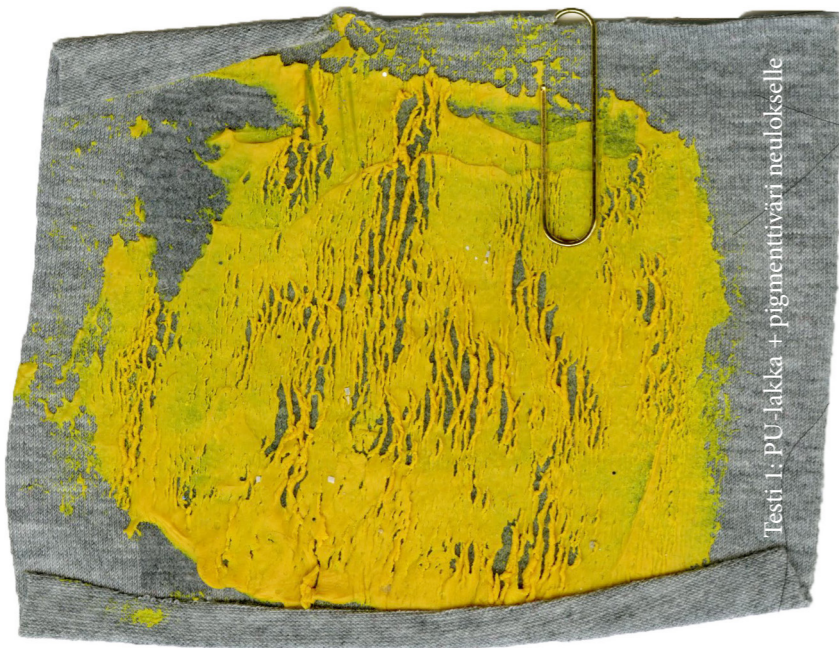
Krakeloidun pinnan aikaansaamiseksi tekstiilin pinnalla täytyy olla jotakin, joka halkeilee materiaalia käsiteltäessä (Piironen, 2014). Lähdin soveltamaan tekniikkaa, jossa kankaan pinta peitetään ensin vehnäjauhoista ja vedestä tehdyllä seoksella. Seos kovettuu kuivessaan ja halkeilee helposti tekstiiliä rutistelemalla. Krakeloituneen pinnan päälle levitetään tekstiilille soveltuva maali, joka imeytyy kankaaseen lohkeilleen pinnan halkeamista. Maalin kuivuttua halkeillut suojakerros pestään pois, jolloin kankaalle jäävät halkeamien mukaan piirtyneet viivat. (www.textiledecorativearts.com, 2014.) Tämä ei ollut lopputulos, johon pyrin, mutta kokeilin, voisinko hyödyntää jauhojen aikaansaamaa kovaa pintaa niin, ettei päällimmäistä kerrosta pestäkään pois.

Testi 1: Sekoitin vehnäjauhoja ja vettä samassa suhteessa toisiinsa. Levitin taikinamaisen seoksen joustamattomalle puuvillakankaalle mahdollisimman tasaiseksi kerrokseksi ja annoin kuivua noin vuorokauden. Kuivessaan jauho-vesi seos kovettui levymäiseksi pinnaksi, joka rikkoutui helposti rutistelemalla kangasta käsin. Levitin halkeilleen pinnan päälle akryylimaalia, jonka kuivuttua viimeistelin testipalan kirkkaalla akryyli- ja öljymaalille soveltuvalla lakalla. Lopputulos oli ulkonäöltään hyvä, mutta paikoin liian paksuksi jäänyt pintakerros teki tunnusta jäykän ja kovan. Ohuimmat kohdat toimivat hyvin sekä tunnultaan, että ulkonäöltään, joten

jauhoseos tulisi levittää ohuemmaksi kerrokseksi valmistusvaiheessa. Tekniikassa minua miellytti se, että halkeamat olivat suurempia ja kolmiulotteisempia kuin Kroma crackle -geeliä käytettäessä. Akryylimaalilla käsitelty pinta sen sijaan oli mielestäni liian käsin tehdyn näköinen ja maalaus lisäisi tekniikkaan yhden työvaiheen. Seoksen värjäys jo ennen tekstiilille levitystä helpottaisi ja nopeuttaisi työskentelyä. Pinta tulisi myös viimeistellä niin, että krakeloitunut kerros kestäisi kankaan pinnassa kulutusta ja käyttöä, mihin testissä käyttämäni akryylilakka ei soveltuisi. Opin, että lopputulos on aina sattumanvarainen, mutta halkeamien määrään voi vaikuttaa sillä, miten ja kuinka paljon kangasta vääntää ja rutistelee. Mitä enemmän halkeamia, sitä paremmin jauhokerroksella pinnoitettu materiaali taipuu. Testissä käytin joustamatonta puuvillakangasta, joka jo itsessään on ominaisuuksiltaan hieman kova ja taipumaton, seuraavaksi testasin tekniikkaa joustavalle neulokselle.

Testi 2: Ensimmäisen testin perusteella tekniikan haasteena oli pinnan jälkikäsitteily. Jauho-vesiseoksen värjäys ja halkeilleen pinnan viimeistely käyttöä kestäväksi vaativat testaamista (Piironen, 2014). Värjäsin vehnäjauho-vesiseoksen tekstiileille tarkoitettulla pigmenttiväriä. Testasin värjättyä seosta sekä venymättömälle kankaalle että joustavalle neulokselle. Värjätystä pinnasta tuli tasainen ja nukkamainen, tunnultaan aivan erilainen kuin ensimmäinen testitulos, joka muistutti enemmän kuivunutta taikinaa kuin valmiin tekstiilin pintaa. Halkeillut pinta pääsi paremmin oikeuksiinsa joustavalla neulospohjalla, sillä kovettunutta pintaa rikkoessa tekstiilin jousto-ominaisuus oli eduksi. Valmiissa materiaalissa neulos näkyi venyttämättäkin paremmin halkeamien välistä kuin joustamaton materiaali. Himmeä, nukkamainen pinta miellytti minua, mutta tuntui hauraammalta verrattuna ensimmäisen testin pintaan. Viimeistelin krakeloituneen pinnan kirkkaalla polyuretaanilakalla, jonka alle halkeillut kerros jäi suojaan kosteudelta ja hankaukselta. Tasaisen lopputuloksen takaamiseksi levitin lakan silkkipainoseulan läpi. Suuria pintoja käsitellessä tämä olisi myös nopeampaa kuin siveltimellä levittäminen. Polyuretaanilakka toimi viimeistelyssä hyvin. Nukkamainen pinta muuttui himmeän kiiltäväksi ja kestäväksi. Neulos pysyi taipuisana lakakerroksesta huolimatta ja elastaania sisältävä neulos venyi hyvin käsittelyn jälkeenkin. Venyminen rikkoi hieman polyuretaanilakka pintaa, mutta krakelointi pysyi edelleen paikallaan.

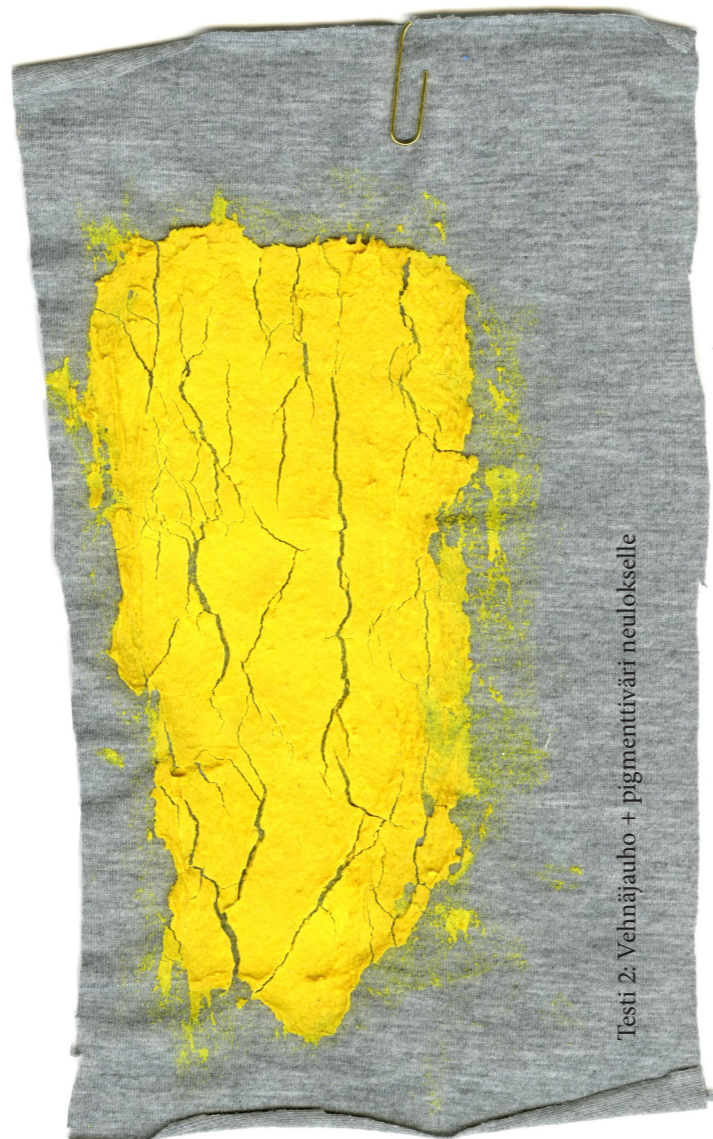
Testi 1: PU-lakka + pigmenttiväri neulokselle

Testi 2: Vehnäjauho + pigmenttiväri kudotulle kankaalle

Testi 1: PU-lakka + pigmenttiväri kudotulle kankaalle

Testi 2: Vehnäjauho + pigmenttiväri neulokselle

Testi 3: Liima + akryylimaaali

4.4 MUUT KOKEILUT

Testi 1 / Polyuretaanilakka + pigmenttiväri: Lähtöajatuksena oli, että halkeillut pinta syntyy venyttämällä voimakkaasti tekstiiliä, jonka pinnalla on kuivunut maalikerros (Piironen, 2014). Käytin kankaanpainoon tarkoitettua pigmenttiväriä ja sen alla polyuretaanilakkaa, sillä pigmenttiväri imeytyy kankaaseen hyvin. Polyuretaanilakkakerros kankaan ja pigmenttiväriin välissä esti värin suoran imeytymisen kankaaseen, jolloin kuivunut väripinta todennäköisemmin halkeaisi tekstiiliä venytettäessä. Testattavina materiaaleina oli sekä joustavia neuloksia että kudottuja kankaita. Neuloksella kuivuneen pigmenttiväriin pinta lähti kyllä voimakkaan venytyksen ja hankauksen seurauksena halkeilemaan ja rullautumaan pois paikaltaan, mutta lopputulos ei muistuttanut krakeloitunutta pintaa. Joustamattomalla kankaalla pinta pysyi hankauksesta ja venytyksestä huolimatta muuttumattomana. Tekniikka olisi onnistuttuaankin ollut vaikea lopullisen toteutuksen kannalta, sillä jo pienen tilkun jälkikäsitteily oli hidasta ja työlästä.

Testi 2 / Vehnäjauho + pigmenttiväri: Tehtyäni ensimmäisen kokeilun edelle kuvailemallani vehnäjauho-vesiseos tekniikalla, kokeilin vehnäjauhon sekoittamista kankaanpainannassa käytettävään pigmenttiväriin. Sekoitin vehnäjauhoja ja painoväriä samassa suhteessa toisiinsa ja lopputulos oli tahmean taikinainen. Levitin värimassaa sekä joustavalle että joustamattomalle tekstiilille paksun kerroksen ja annoin kuivua kunnolla. Pinnasta tuli vehnäjauhon ansiosta kova, mutta pigmenttiväri teki kuivuneesta kerroksesta hieman joustavan ja kumimaisen. Pinnan rikkominen ei onnistunut yhtä vaivattomasti, kuin kuivuneen vehnäjauho-vesiseoksen. Joustavalla materiaalilla halkeamat olivat selkeitä ja isoja, mutta materiaalia venyttäessä vaikutti siltä, ettei krakeloitunut kerros tulisi pysymään paikallaan käytössä. Joustamattomalla kankaalla halkeamat jäivät hyvin vaatimattomiksi kankaan rutistelusta ja vääntelystä huolimatta.

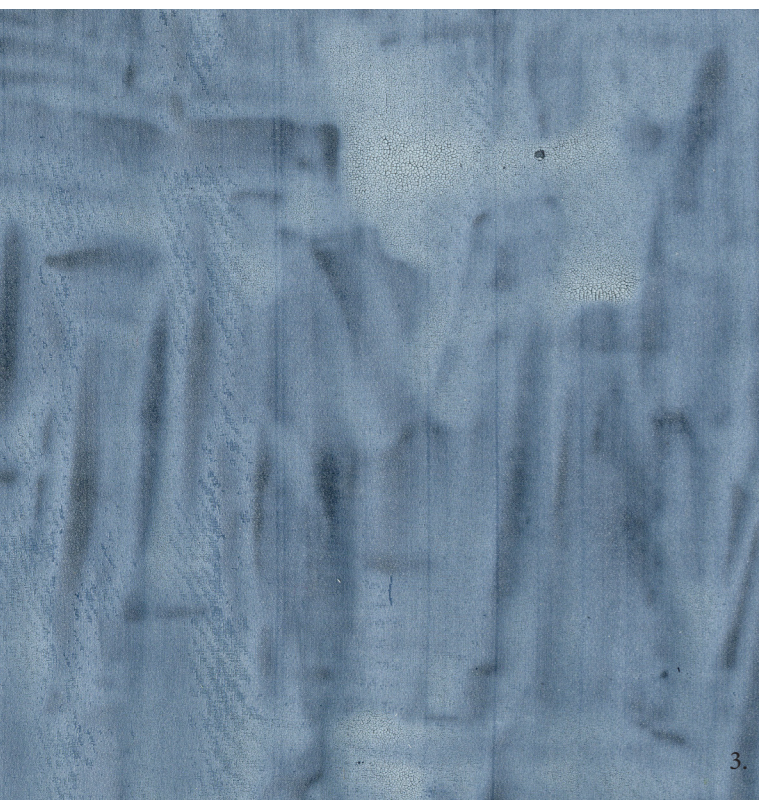
Testi 3 / Nestemäinen liima + akryylimaaali: Maalasin joustamattomalle puuvillakankaalle kerroksen akryylimaaalia ja annoin kuivua. Maalin päälle levitin reilun kerroksen juoksevaa askarteluliimaa ja annoin kuivua hetken. Tahmean liimakerroksen päälle sivelin akryylimaaalia. Tekniikka perustui siihen, että liiman päälle tuleva maalikerros kuivuisi ennen väliin jäänyttä liimaa, joka taas kuivuaan saisi jo kuivan maalipinnan halkeamaan. (makethebestofthings.blogspot.fi, 2010.) Akryylimaaali ei levittänyt tasaisesti liiman päälle, vaan siveltimenvedot jäivät näkyviin selkeinä urina. Kerrosten kuivuttua pinnassa oli tapahtunut pieniä muutoksia, valmiiksi erottuvat siveltimenjäljet näyttivät vetäytyneen entistä kauemmas toisistaan, mutta halkeilusta ei ollut merkkiäkään. Päätin hylätä tekniikan tekemättä lisätestejä, sillä lopputulos oli tunnultaan jäykkä, eikä halkeilua tapahtunut ollenkaan. Tekniikka toiminee paremmin askartelussa kuin tekstiilipinnan muokkauksessa.

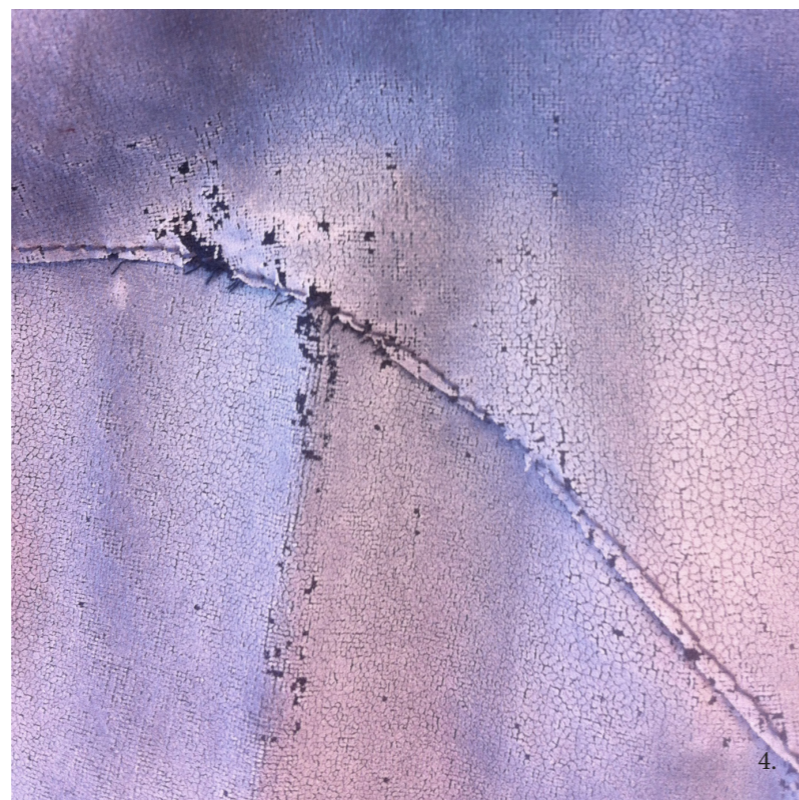
1.

2.

3.

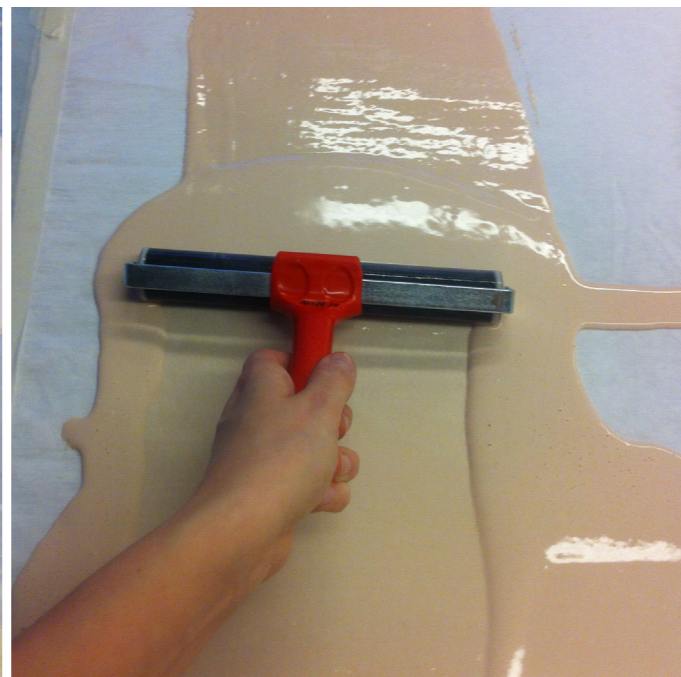

4.

4.5 MATERIAALIN VALMISTUKSESTA

Materiaalin muokkaus eteni suunnitellusti testauksista käyttökelpoisten tekniikoiden valintaan ja materiaalin valmistukseen. Valitsemani tekniikoiden toteutus toimi hyvin testitilkkuilla, mutta suurempia kangaspintoja valmistaessa kaikki ei sujunut yhtä mutkattomasti. Ongelmallisinta molemmissa tekniikoissa oli krakeloinnin aikaansaavan aineen levittäminen tekstiilille tasaiseksi ja sopivan paksuksi kerrokseksi. Ensimmäiset oikeat vehnäjäuhokrakeloinnit epäonnistuivat väärin työvälineiden takia. Testausvaiheessa palettiveitsi toimi levittämisessä erinomaisesti, mutta käsiteltävän materiaalin pinta-alan kasvettua se osoittautui liian pieneksi ja kömpelöksi (kuva 1). Testitilkut viimeistelin onnistuneesti silkkipainoseulan läpi vedetyllä polyuretaanilakalla, mutta suurta pintaa työstäessä lakka tukki seulan käyttökelvottomaksi. Käsitelin pinnan levittämällä lakan käsin kumisella lastalla, mutta lopputuloksesta tuli liian paksu (kuva 2). Materiaalin ompelu oli vaikeaa ja liian paksu halkeillut pinta alkoi rapista pois tekstiiliä käsitellessä. Ongelmat ratkesivat työvälineiden vaihdolla. Kumisella linotelalla seos levittyi tasaisesti ja nopeasti ja polyuretaanilakalla viimeistely onnistui paremmin harvemman seulan läpi.

Kokeilin vehnäjäuhokrakeloinnissa hyväksi havaitsemani linotelaa myös Kroma crackle -geelin levittämiseen, mutta se ei toiminut odotetulla tavalla. Geelin koostumus ei soveltunut juoksevamman vehnäjäuhopigmenttiseoksen tavoin levitettäväksi telalla, sillä aine imeytyi pohjamateriaalina käyttämäni polyesterisifongin läpi ja pinta jäi liian ohueksi. Geelikerroksen täytyy olla vähintään millimetrin paksuinen, jotta halkeileva efekti syntyisi. Lisäsin geeliä kumisella lastalla, jolla kankaan pinnalle jäävän kerroksen paksuutta oli helpompaa hallita. Kroma crackle -geeliä käytettäessä lopputulosta on vaikea arvioida ennakkoon, sillä aineen kuivuminen vie monta päivää. Valmis materiaali olikin yllätys: epätasaisesti levittynyt geeli oli kuivuessaan muodostanut printin kaltaisen laikukkaan pinnan, jossa halkeamat olivat harmillisen pieniä suhteessa käytetyn geelin määrään (kuva 3). Pidin kuitenkin lopputuloksesta, sillä pintaan sattumanvaraisesti muodostunut kuviointi kompensoi halkeamien huomaamattomuutta ja sopi mallistoni yleiseen ilmeeseen. Polyuretaanilakalla viimeistelty materiaali oli tunnultaan paperimaisen joustamaton, mikä vaikeutti ompelua. Materiaali ei kestänyt ommelten purkamista, sillä neulan aikaansaamat reiät jäivät selvästi näkyviin. Neula myös rikkoi krakeloitunutta pintaa ja se alkoi kuoriutua pois lakkakerroksesta huolimatta (kuva 4). Hylkisin materiaalin sen vaikean ommeltavuuden ja epäsiistin työjäljen takia. Päätin jättää Kroma crackle -geelillä valmistettavan krakeloinnin kokonaan pois malliston erikoistekniikoista, sillä valmistus oli aikaavievää ja lopputulos liian epävarma.

Vehnäjauhokrakeloinnin työvaiheet

1 / Vehnäjauhot ja vesi sekoitetaan toisiinsa 1:1. Tasainen lopputulos syntyy sähkövatkaimella.

2 / Seos värjätään halutun sävyiseksi pigmenttivärillä.

3 / Seos levitetään tasaiseksi kerrokseksi suoraksi pingotetun tekstiilin pinnalle. Kuivuminen kestää noin vuorokauden.

4 / Kuivunut ja kova pintakerros rikkoutuu rutistelemalla, venyttämällä ja vääntelemällä kangasta.

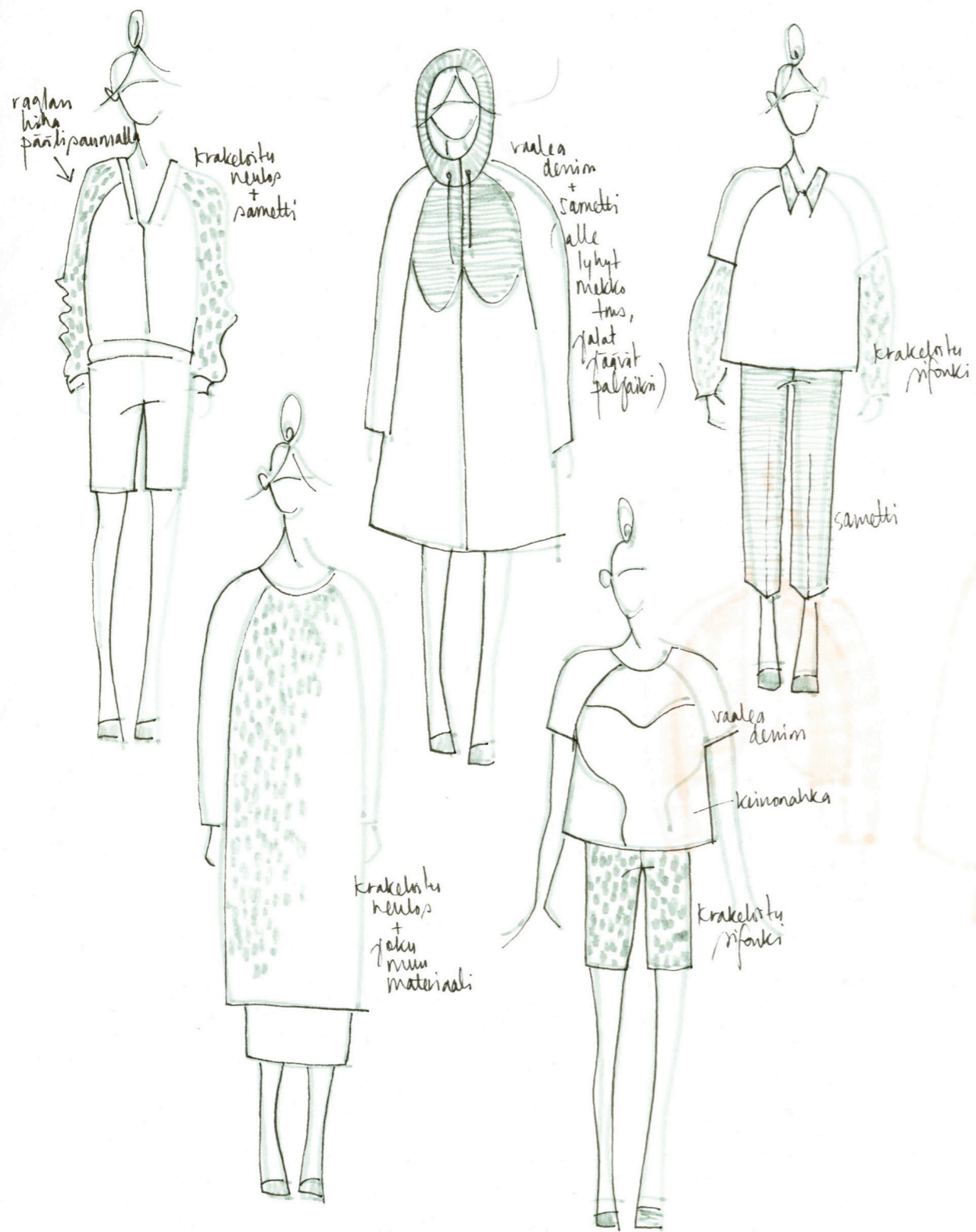
5 / Halkeillut pinta viimeistellään polyuretaanilakkeroksella. Tasainen tulos saadaan käyttämällä silkkipainoseulaa.

5 / SUUNNITTELU

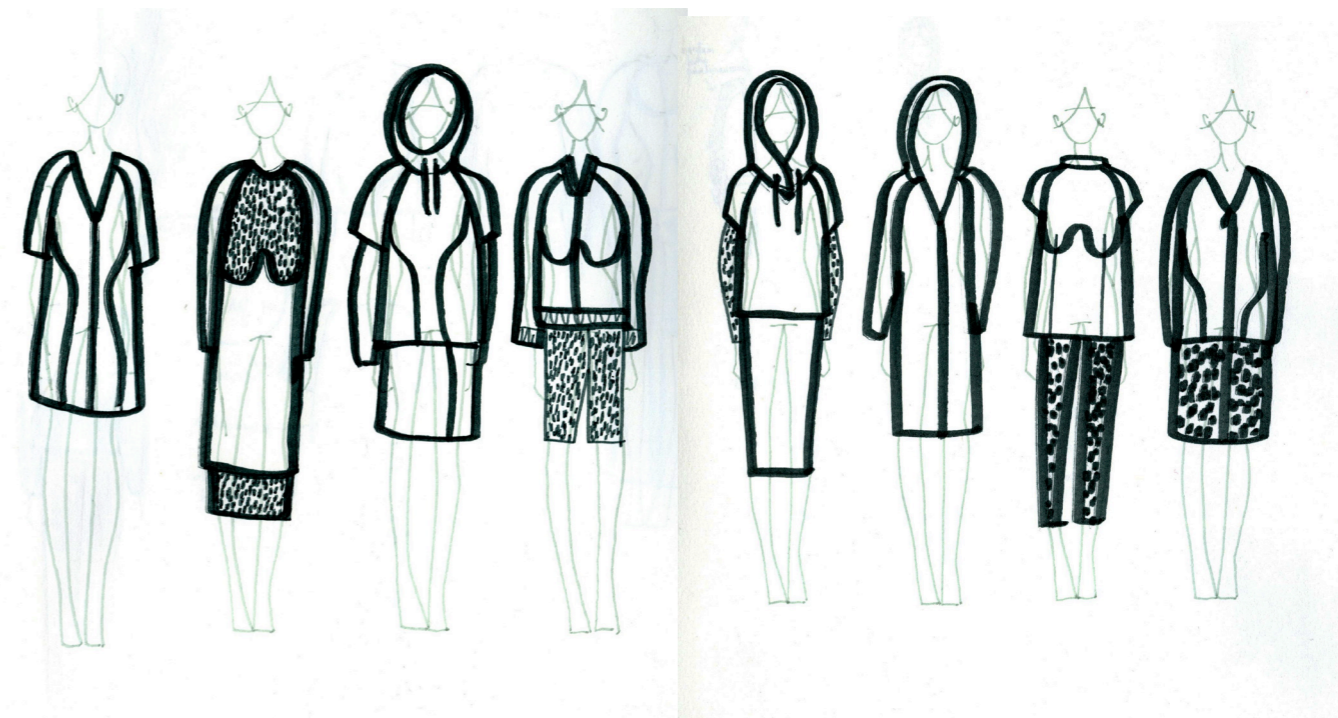
5.1 TAUSTOITUS JA VISUALISOINTI

Aiheen valinnan jälkeen lähdemateriaali löytyi yllättävän helposti. Tutustuin naisen vanhenemismuutoksiin vaatesuunnittelun sekä sosiologian näkökulmista. Taustoitus auttoi aiheen rajauksessa ja asetti tutkimukselle selkeät raamit. Aineiston perusteella muodostin käsityksen siitä, millä tavalla muutoksia naisen vartalossa tapahtuu ikääntymisen myötä ja miten nämä vaikuttavat vaatteeseen. Kulttuurin ja sosiaalisten ryhmien vaikutus ikääntyvän naisen pukeutumiseen ja olemukseen olivat myös merkittävässä roolissa taustatutkimuksessani. Lähestyin ikääntyvää naiskehoa vaateen kautta, kartoittaen, miten mitkään kehon muutokset vaikuttavat vaateen kaavoitukseen, mitoittamiseen ja funktionaalisiin yksityiskohtiin, kuten kiinnitysratkaisuihin. Löysin paljon inspiroivia kuvia ikääntyneistä naisista, joiden vanhenemismuutokset visualisoivat minulle tulevan mallistoni muotokieltä. Tutkin naisen kehoa ja kiinnostavia muotoja, joita siirtää vaatteeseen. Mielenkiintoisimpia olivat paksunevat olkavarret, muuttuva olkalinja sekä vartalotyypin korostuminen.

5.2 LUONNOSTELU, MUOTOILU, KOLLAASIT

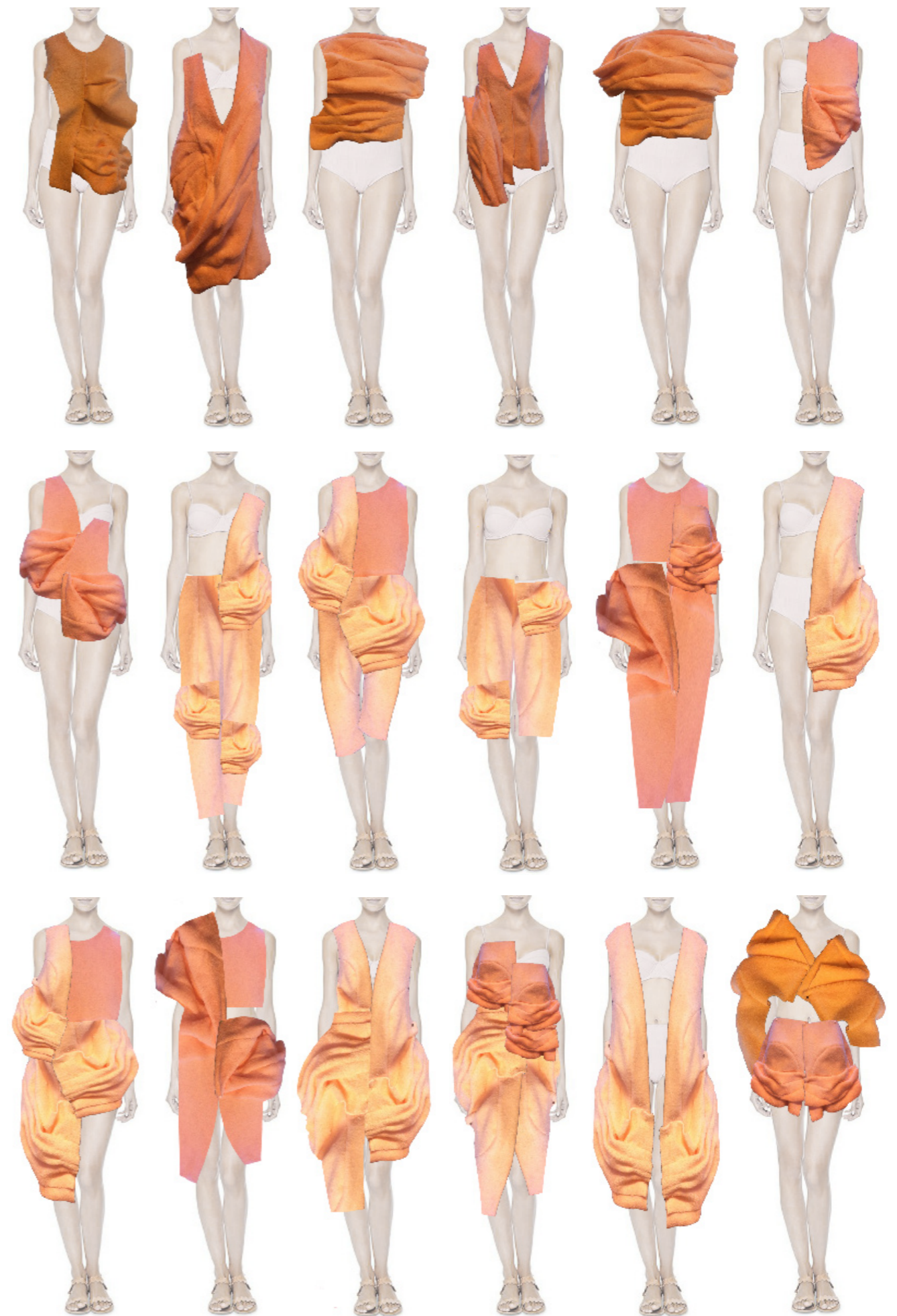
Aikaisemmissa suunnitteluprosesseissa olen huomannut, ettei luonnostelu pelkästään piirtäen ole paras tapa työskennellä, sillä minun on vaikea piirtää muotoja, joita en ole vielä nähnyt. Siksi sovitussuunnan päälle muotoilu tuntuu luontevammalta tavalta lähteä hakemaan siluetteja ja muotoja. Tässä projektissa purin kuitenkin ensimmäisiä ajatuksiani mallistosta paperille. Työskentely tuntui tahmealta ja lopputulos jo nähdyltä. Olin tehnyt perusteellista taustatutkimusta ja materiaalinmuokkauskokeiluja, mutta yhtäkkiä tuntui, että pääni oli aivan tyhjä malliston osalta. Puolen koon mallinukelle muotoilu tuotti

Muotoilukokeiluja puolen koon mallinukelle, tammikuu 2015.

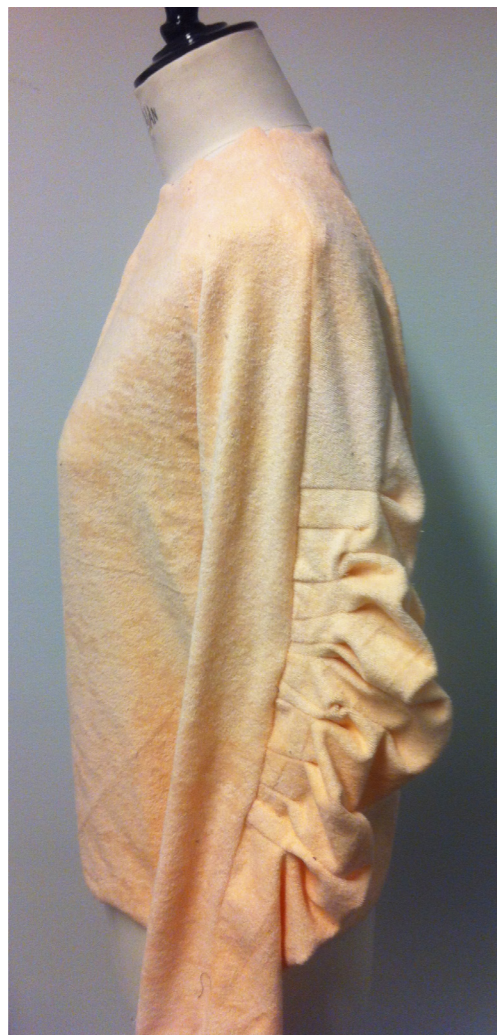
parempia tuloksia, koska muotoilemalla tuotin vapaammin ja kokeilevämmin muotoja kuin piirtäen. Tein ensimmäisiä kaavakokeiluja muotoilun yhteydessä ja yhdistin ommeltuja kappaleita vapaasti muotoiltuun kankaaseen. Muotoilemalla alkoi syntyä pehmeän poimutettuja, makkaramaisia muotoja. Ompelin muutamia erilaisia laskokokeiluja, jotka toistivat nukelle neulaamiani muotoja. Sattumanvaraiset poimutukset sopivat krakeloinnin ohelle kuvaamaan vanhetessa löystyvää ihoa. Kuvasin kaikki mallinuken päälle tekemäni muotoilukokeilut ja jatkoin niiden käsittelyä tietokoneella. Leikkasin Photoshopissa nuken päälle tekemäni irrallisiksi muodoiksi, joita lähdin asettamaan vapaasti naisfiguurin päälle. Olin muotoillut nukelle vain puolikkaita vaatteiden osia, joita yhdistelin kuvankäsittely ohjelmalla luodakseni epäsymmetrisiä, mielenkiintoisia siluetteja ja tuotetyyppejä. En ollut aikaisemmin yhdistänyt muotoilua kuvankäsittelyyn, mutta tämä luonnosteluteknikka tuntui hyvältä ja koin saavani aikaan muotoja joita en olisi piirtäen pystynyt luomaan. Luonnoskollaasit antoivat mallistolle suunnan, jonka kehittäelyä jatkoin myös piirtämällä.

Luonnoskollaaseja, tammikuu 2015.

Ensimmäinen protokappale laskostetusta raglanhihasta.

Lopullisen tuotteen prototyyppi.

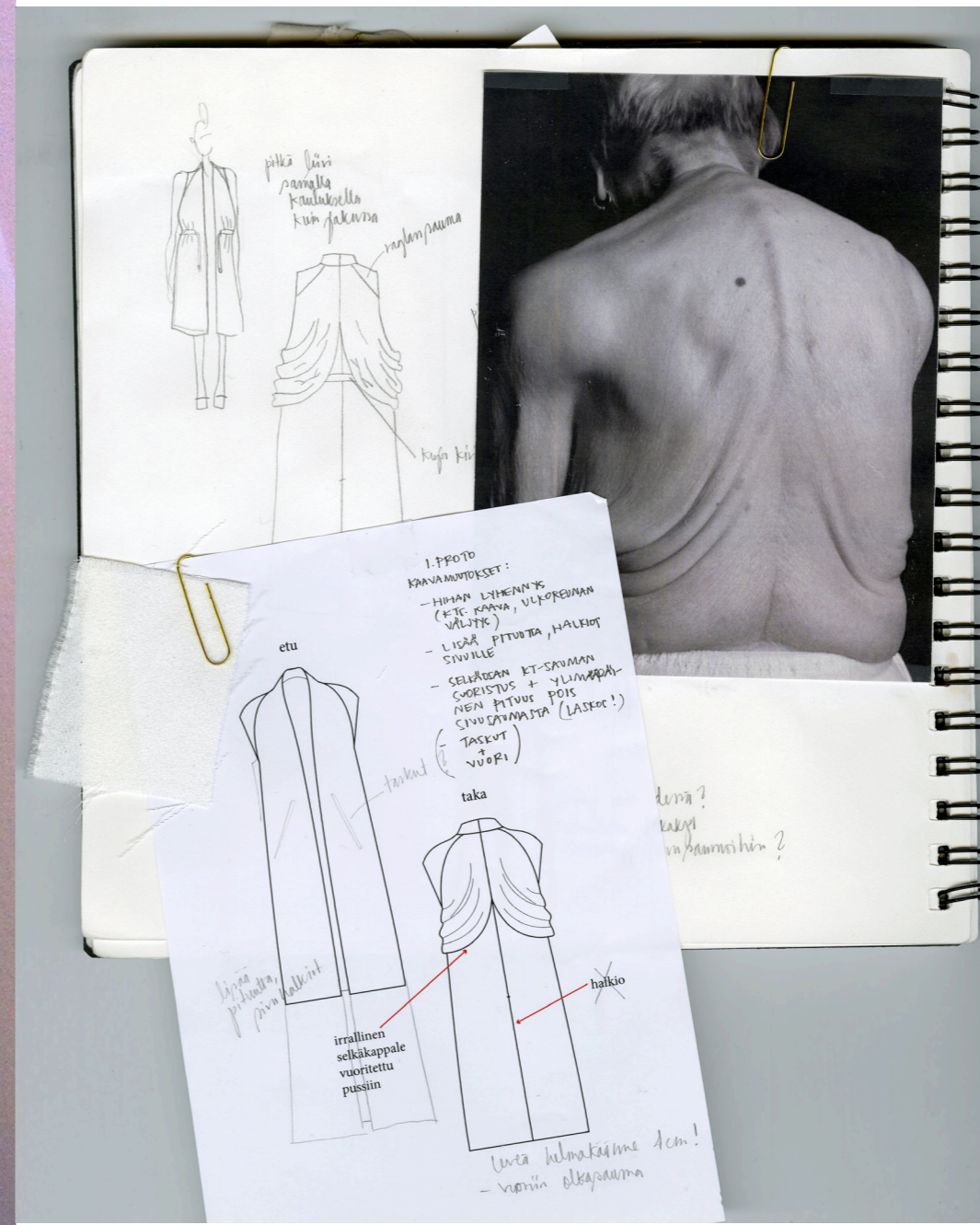

5.3 KAAVOITUS JA MATERIAALIVALINNAT

Pyrin jäljittelemään naiskehon ikääntymismuutoksia tuotteiden materiaalivalinnoilla sekä kaavoituksella. Kaavoituksessa olen lähtenyt liikkeelle koon c36 peruskaavasta. Tuotteet hyödyntävät pääosin samoja runkoja, mikä mielestäni sitoo malliston yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Toistuvia elementtejä ovat muun muassa väljä raglanhiha, laskettu rintamuotolaskos sekä erilaiset laskostukset. Kaavoituksessa yhdistin perinteistä tasossa kaavoittamista sekä sovitusnukella muotoilua.

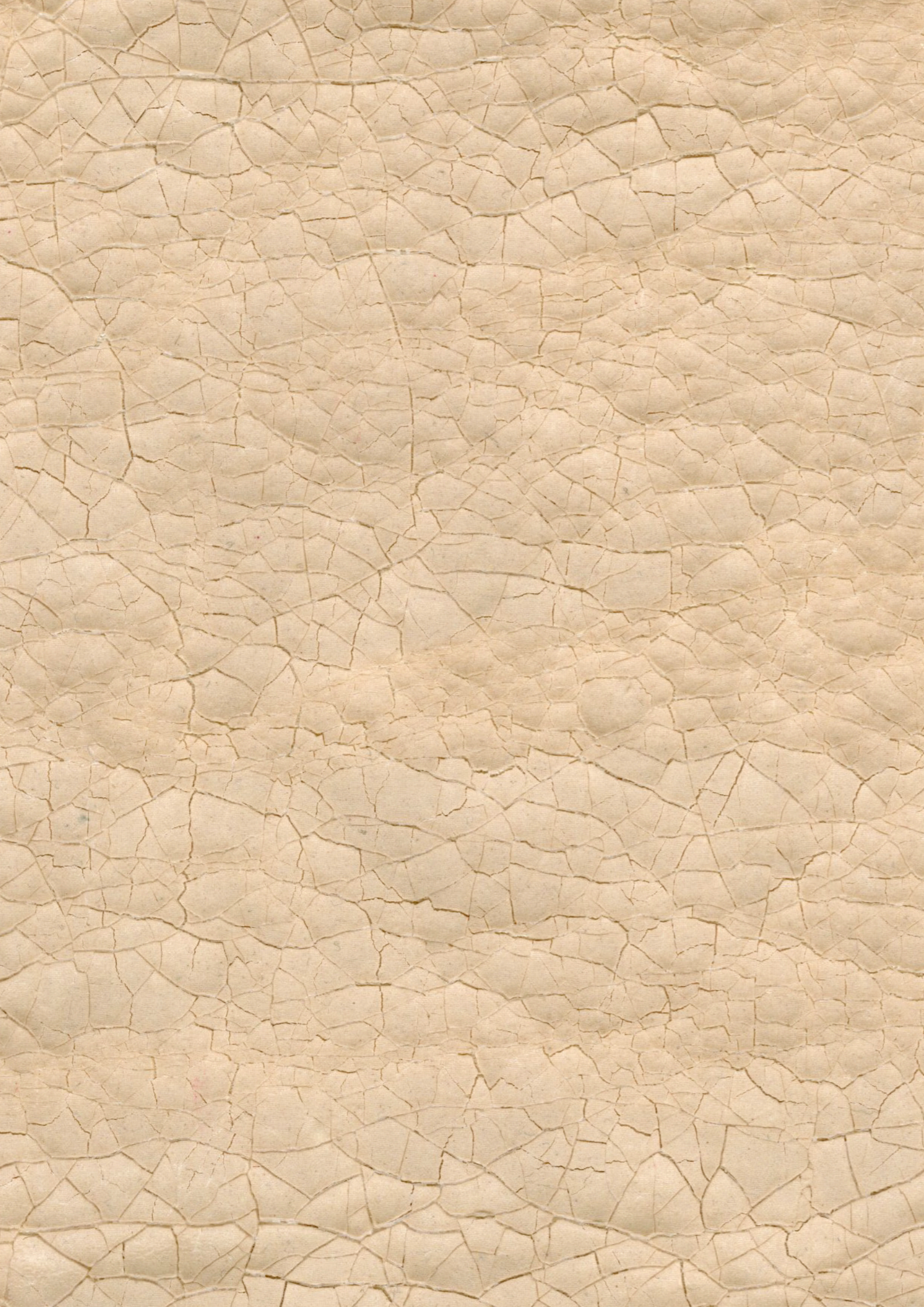
Luonnosteluvaiheessa hain tuotteiden muotoja nukan päälle muotoilemalla. Muotoilun kautta löytyi epäsäännöllisten laskosten ja sisäänottojen muodostamat runsaat muodot. Tuotteiden korostetut muodot ja epäsymmetria kuvastavat kehon ikääntymismuutoksia, joita halusin tietoisesti liioitella. Esimerkiksi raglanhihan olkavarsi on jo itsessään muodoltaan pyöreämpi kuin hihan peruskaavan, joten muotoa oli korostettava reilusti runsaan vaikutelman aikaansaamiseksi. Kaavoitin laskostetut tuotteet ensin tasossa. Laskostetuissa tuotteissa ylimääräisten pituuksien ja väljyyksien määrän ennakoitiin oli vaikeaa, joten lisäsin kaavaan reilusti ylimääräistä pituutta ja jatkoin kaavoitusta sovitusnukan avulla. Laskosten paikat määritin nukan päällä neulaten. Ohut kuitukangas toimi pehmytensä takia laskostuksessa kaavapaperia paremmin. Muotoilun avulla syntyi myös tuotteen leikkuukaava.

Muhkeiden muotojen vastapainoksi suunnittelin yksinkertaisempia tuotteita, joissa laskokset olivat muodoltaan valuvampia ja liikkuvampia. Tuotteiden malli ja erilaiset laskostustekniikat ohjasivat materiaalivalintojani. Liioitelluissa muodoissa kra-keloimani neulospinta sekä pehmeä sametti toimivat erinomaisesti, koska ne pitivät tuotteen muodos- saan olematta kuitenkaan liian ryhdikkäitä. Valuvasti laskostetut tuotteet vaativat pehmeämmän ja hyvin laskeutuvan materiaalin. Näissä tuotteissa käytin pääsääntöisesti polyesterikreppiä muutamia poik- keuksia lukuunottamatta.

Poimupaidan prototyyppi.

Poimuliivin ja poimupaidan muodonhakua.

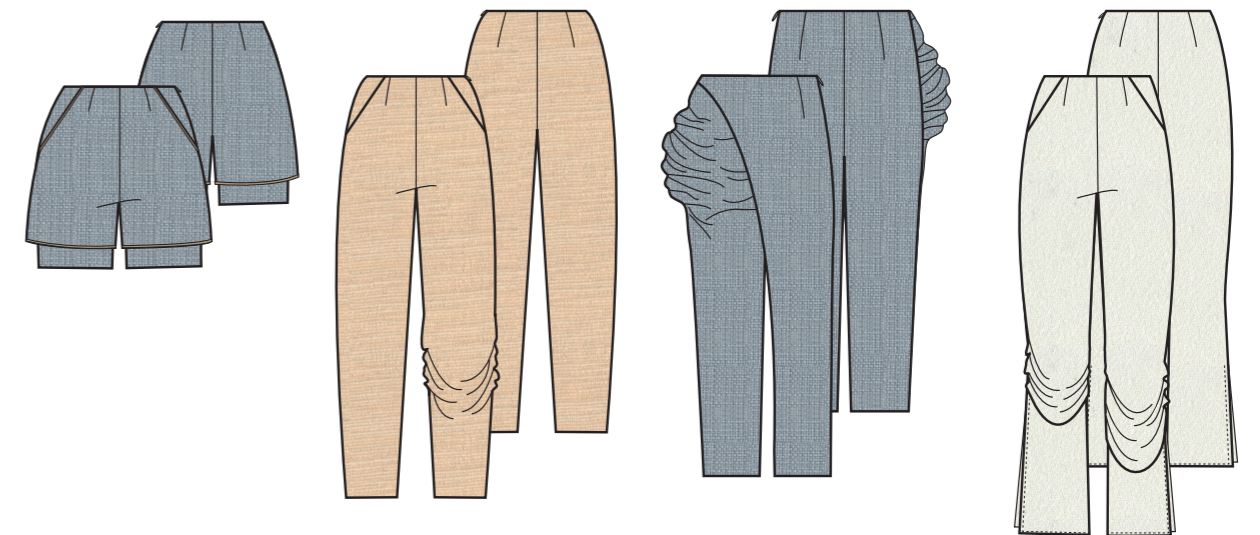
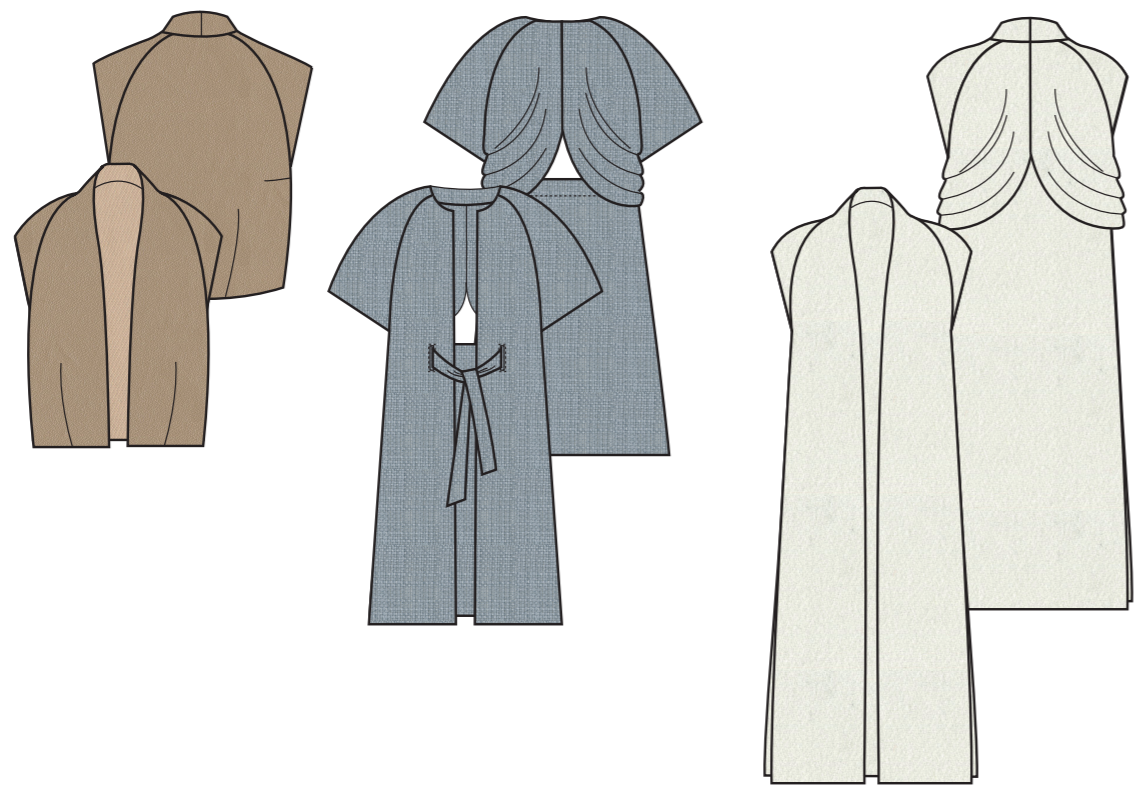
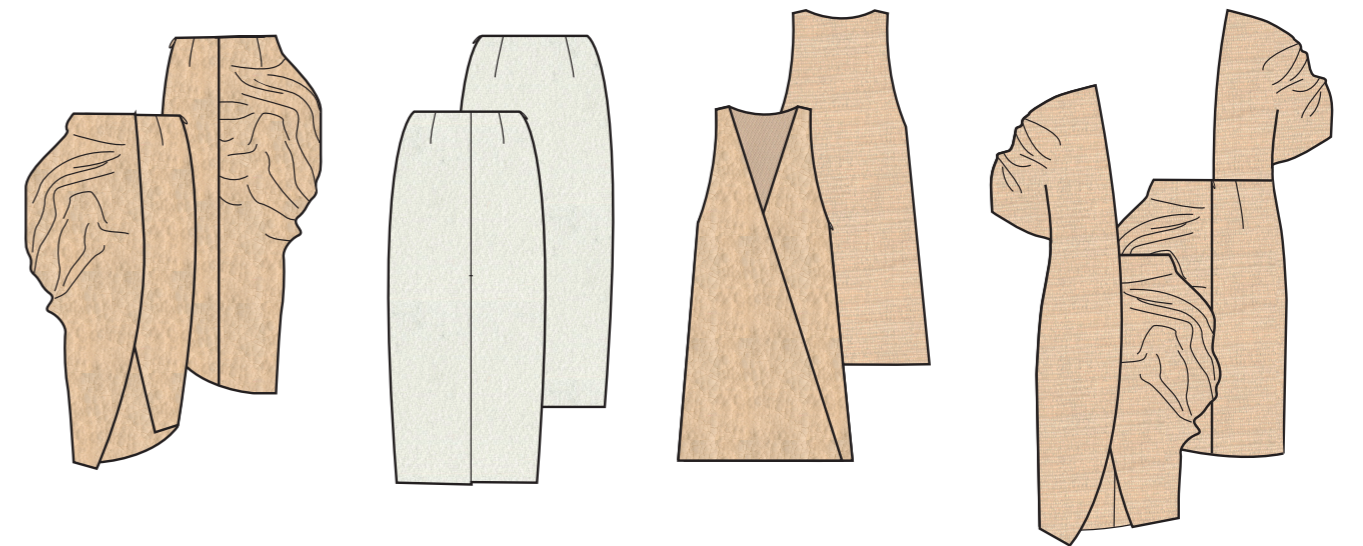
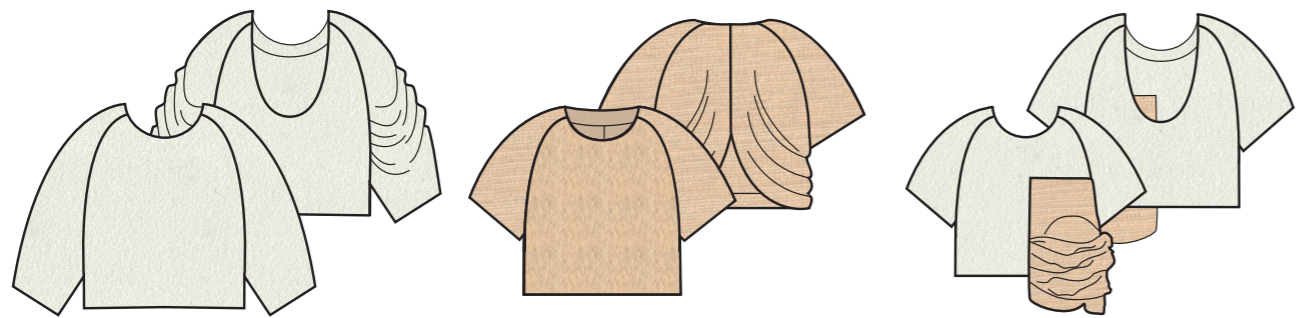
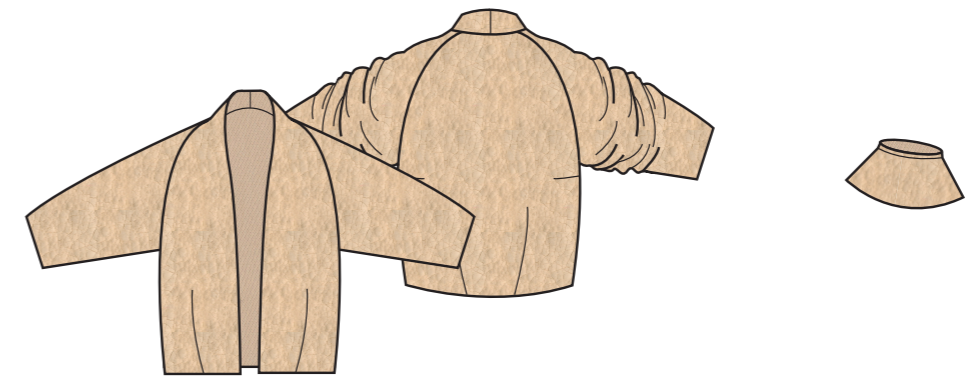
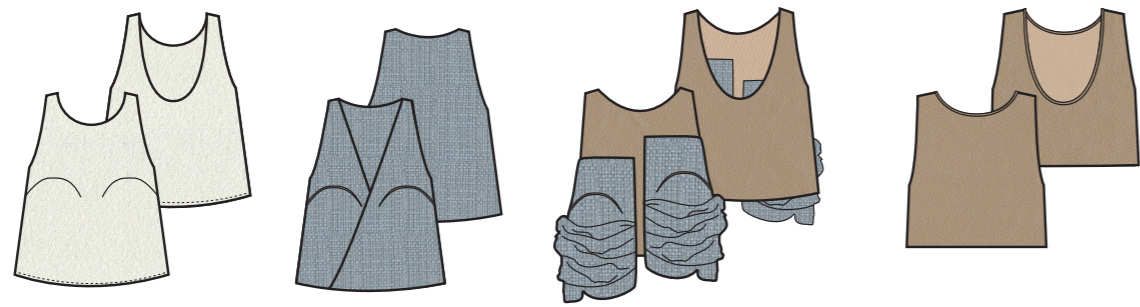

OSA 3 /

MALLISTO

6 / MY FAVORITE AGE IS NOW

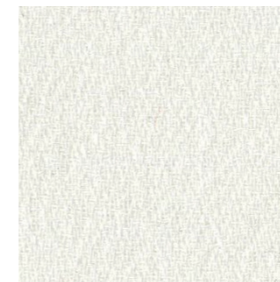

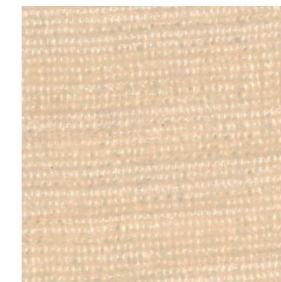
6.2 VÄRIKARTTA

6.3 MATERIAALIT

100% PES
kreppi

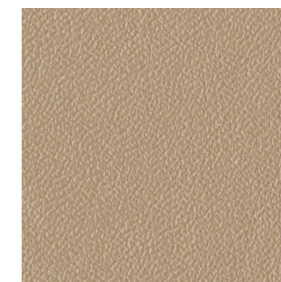
100% PES
sametti

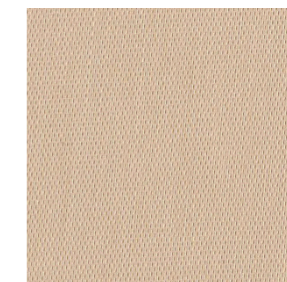
100% CO
single neulos +
vehnäjäuhokrakelointi

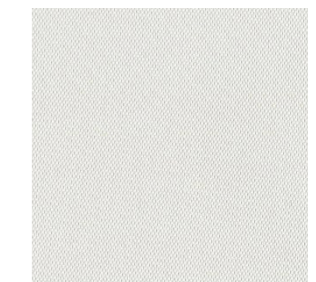
100% PES

100% PES
PU-sively

100% CV
vuorikangas

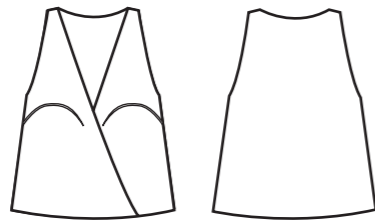
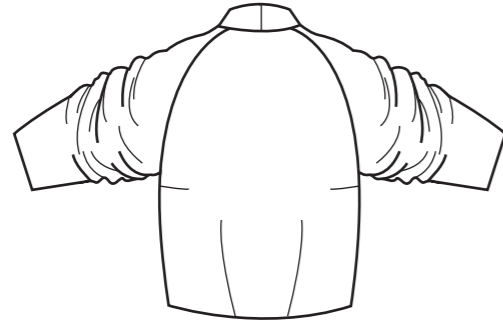
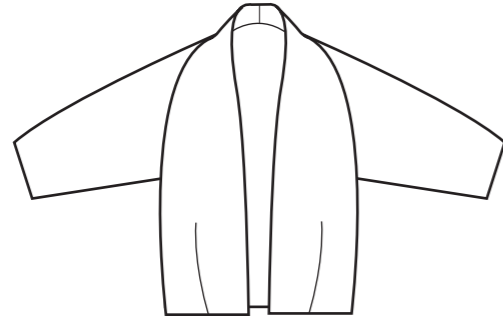
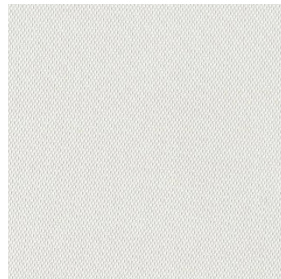
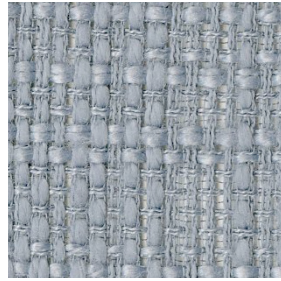
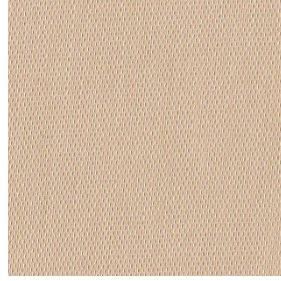

100% CUP
vuorikangas

75% CTA
25% PA
vuorikangas

1 / ALLIJAKKU, RIIPPUTOPPI, HALKIOHOUSUT

Alli-jakun lähtökohtana ovat iän myötä paksunevat olkavarret. Vajaamittaisen raglanhihan muoto on liioitellun runsas olkavarren kohdalta, mutta kapenee hihansuuta kohden. Takahihan avolaskokset ja sattumanvaraiset sisäännotot muodostavat poimumaisen, pyöreän muodon.

Riippu-topin rintamuotolaskokset on laskettu tavallista alemmas. Muotolaskoksissa on keinonahkaiset tereet, jotka korostavat laskokset kaarevaa muotoa.

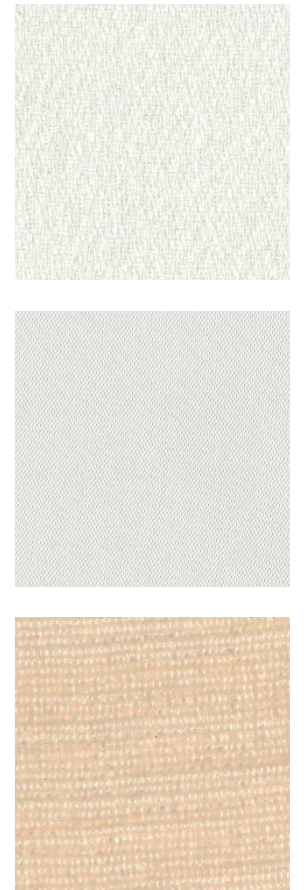
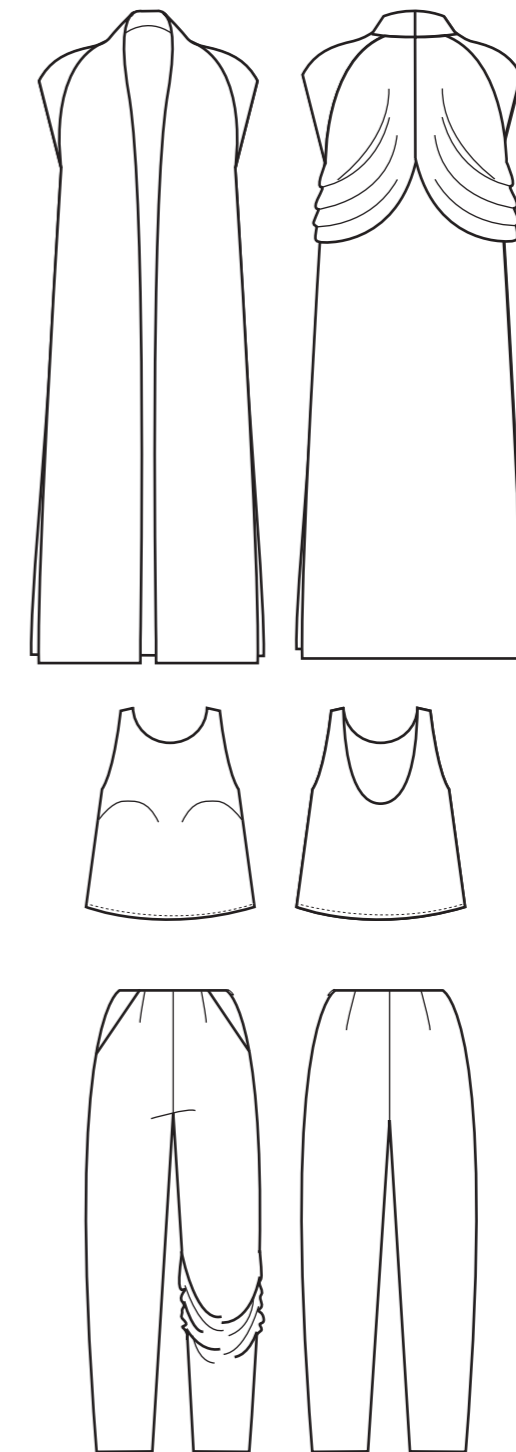
Halkiohousujen epäsymmetriset polvilaskokset kuvaavat ikääntyessä veltostuvaa ihoa. Naisen vanhetessa sekä polvet, että nilkat paksunevat. Nilkkamittaisissa lahkeissa on sivussa halkiot, jotka leventävät lahjetta.

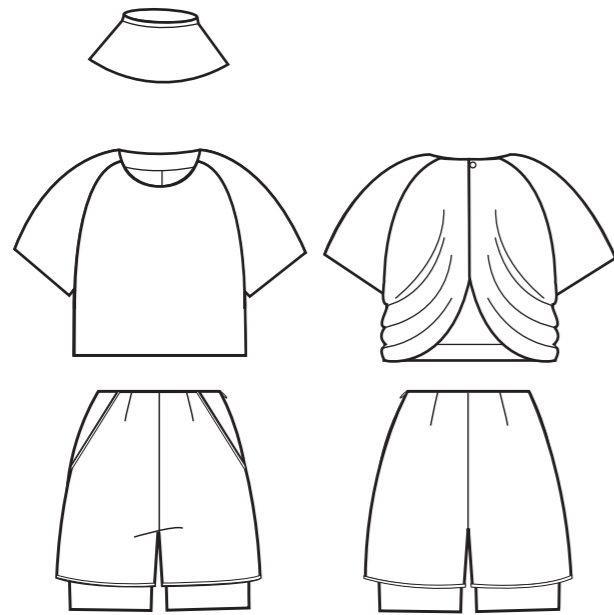
2 / POIMULIIVI, KREPPITOPPI, SAMETTIHOUSUT

Laskosliivin runkona on allijakun kaava. Liivin selässä olevat laskokset jäljittelevät iän myötä veltostuvan ihon selkäpoimuja. Liivissä toistuvat miehustan yhteyteen kaavoitettu pystykaulus ja lyhyt raglan hiha. Sivusaumoissa on syvät halkiot.

Kreppitopin rintamuotolaskokset ovat samanlaiset kuin riipputopin, mutta niissä ei ole tereitä. Pään yli vedettävän topin pääntie on uurettu takaa syvemmäksi kuin edestä. Helma on hieman kellotettu.

Sametista valmistetuissa housuissa on vajaamittaiset, kapeat lahkeet. Vasemmassa lahkeessa on ylimääräistä pituutta, joka on laskostettu poimuille hieman polven alapuolelle jäljittelemään polven veltostuvaa ihoa. Lahkeiden epäsymmetria kuvaa lähtötilannetta ja vanhenhismuutosta.

3 / POIMUPAITA, TERESHORTSIT IRTOLIERI

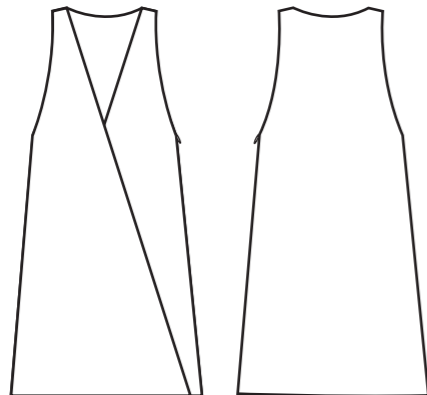
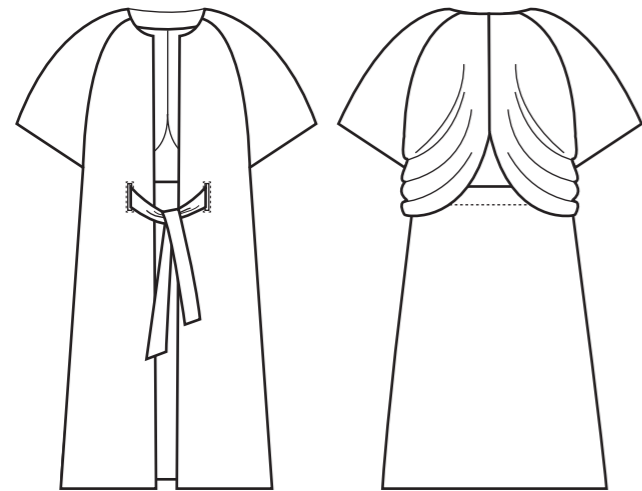
Poimupaidan takakappale hyödyntää poimu-
liivin selkäosan kaavaa. Keskitakasaumassa on
ylhällä pieni halkio ja nappikiinnitys. Paidan
etukappale on valmistettu krakeloidusta neu-
loksesta, hihat ja takakappale sametista.

Tereshortseissa on kaksoislahje. Le-
veämmän shortsien alta tuleva kapea lahje ku-
vastaa reisien kapenemista ja jalanmuodon
suoristumista iän myötä. Taskun suissa ja le-
veämmissä lahkeissa on keinonahkaterreet.

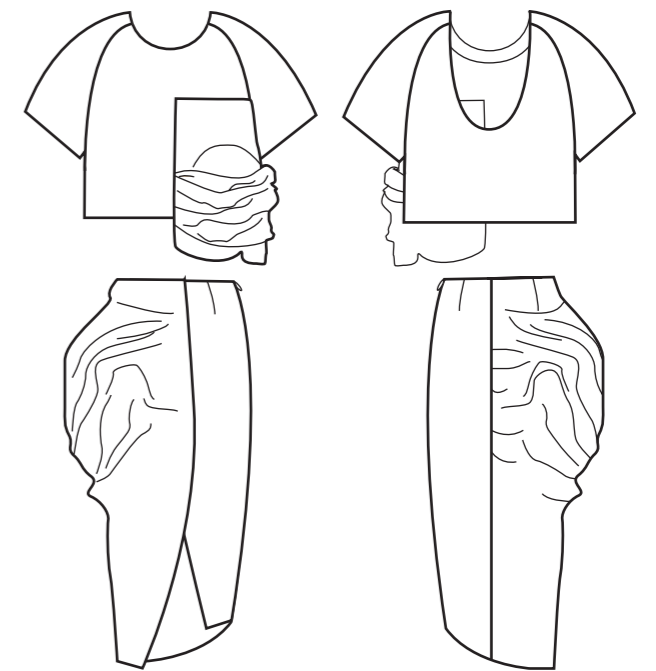
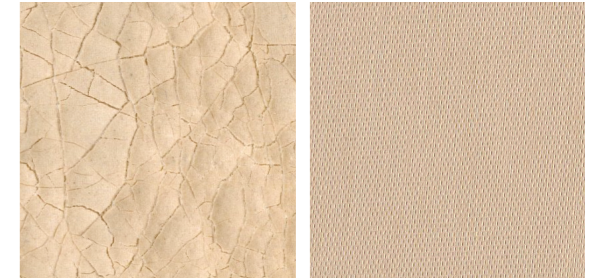
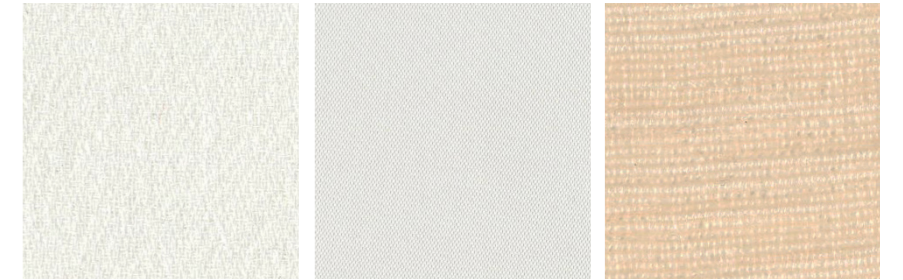
Irtolieri on pääläeltä auki. Lieri on val-
mistettu krakeloidusta neuloksesta.

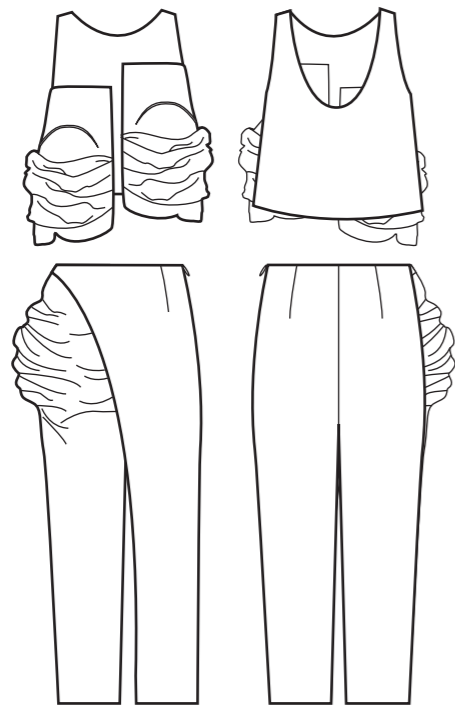
4 / POIMUMEKKO
KRAKELOITU MEKKO

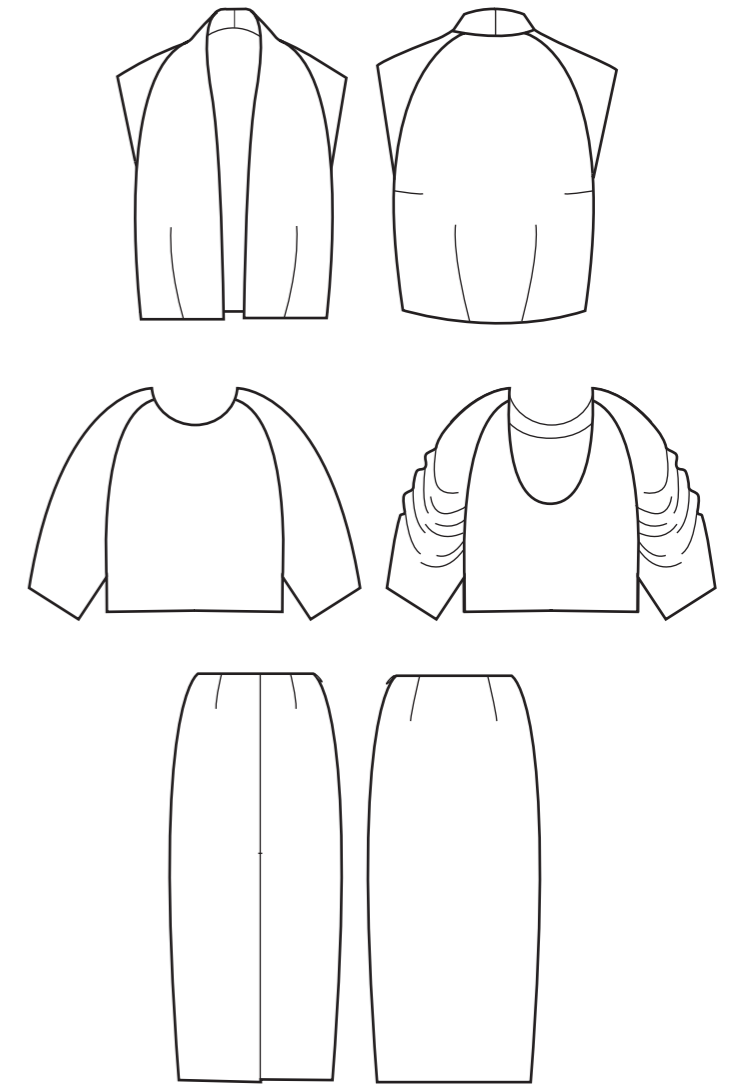
5 / RUTTUPAITA
KRAKELOITU HAME

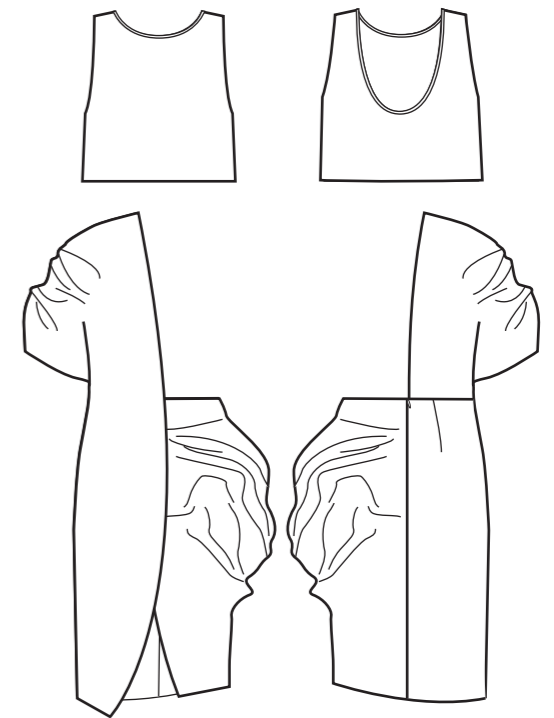
6 / RUTTUTOPPI
POIMUHOUSUT

7 / LIIVI
ALLI-PAITA
KREPPIHAME

8 / TERETOPPI
SAMETTIHAME

LOPPUPÄÄTELMÄT

Opinnäytetyöni tavoitteina oli luoda mallisto, joka kaavoituksellaan ja materiaaleillaan visualisoi naisen ikääntymismuutoksia. Konseptia tukevana erikoistekniikkana tutkin erilaisia keinoja krakeloida tekstiilin pintaa. Paneuduin huolella taustoitukseen ja materiaalitesteihin, luodakseni vahvan pohjan tulevalle mallistolle. Koin taustatutkimuksen tekemisen todella antoisana ja hyödyllisenä sekä tässä että tulevaisissa projekteissa. Vaikka ikääntyneet naiset eivät ole mallistoni ensisijainen kohderyhmä, sain kattavan käsityksen vanhemmille naisille suunniteltavien vaatteiden haasteista ja mahdollisuuksista.

Materiaalin muokkaus eteni testivaiheessa aikataulussa ja työhöni sopivat tekniikat löytyivät melko vaivattomasti. Itse materiaalin valmistus vei aikaa odotettua enemmän, sillä onnistuneista testeistä huolimatta se ei sujunut ongelmitta. Valitsemani tekniikat olivat aikavieviä ja lopputulokseltaan ennalta-arvaamattomia. Toisen tekniikan jouduin hylkäämään, koska materiaali ei ollut käyttökelpoista. Toinen krakelointitekniikka onnistui, mutta vasta useiden yritysten jälkeen. Onnistuneet muokkaukset vastaavat odotuksiani ja olen niihin todella tyytyväinen.

Olen pitänyt aikatauluttamista yhtenä vahvuuksistani, mutta opinnäytetyötä tehdessä suunniteltu aikataulu ei toteutunut. Opinnäytetyöni alkoi hitaasti mutta varmasti ja eteni toivotulla tavalla. Tiesin ennakkoon, että prosessi muuttuisi edetessään temmoltaan nopeammaksi ja intensiivisemmäksi, mutta lopulta sen raskaus tuli silti yllätyksenä. Pyrin käyttämään ajan mahdollisimman tehokkaasti edistäen kaikkia osa-alueita mahdollisuuksien mukaan. Malliston kaavoitus ja valmistus meni kirjallisen osan edelle, joka jäi harmillisesti hieman keskeneräiseksi.

Prosessin aikana olen kehittänyt kaavoittajana ja vahvistanut omaa identiteettiäni vaatesuunnittelijana. Tiukka aikataulu pakotti laittamaan asioita tärkeysjärjestykseen ja opetti tekemään päätöksiä nopeammin, minkä uskon olevan eduksi työelämässä. Vaikka prosessi ei aina edennyt odotusten mukaisesti, koen saavuttaneeni itselleni ja mallistolleni asettamani tavoitteet. Opin myös olemaan hieman armollisempi itselleni.

LÄHTEET

KIRJALLINEN LÄHDEMATERIAALI:

ANTTILA, N. 2002. Päälle käyvää - vaatemallisto ikääntyvälle naiselle. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja D. Opinnäytteitä 4, Seinäjoki.

ILTANEN, S. 2007. Minihameesta mummonmekkoon: Teollinen vaatesuunnittelu ja keski-ikäisten naisten vaatekäytännöt sosiaalista ikää rakentamassa. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

KANGAS, I. & NIKANDER, P. (toim.) 1999. Naiset ja ikääntyminen. Helsinki: Gaudeamus.

KARKULAHTI, K. , ILTANEN, S. , KOKKOLA, A. , ÖSTERGÅRD, I. , HALLMAN, A-M. 1999. Tänään haluan näyttää hyvältä: vaatetus ja vanheneminen. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

NIKANDER, P. 1999. Ikääntyvä yhteiskunta ja tulevaisuuden ikääntyvä nainen. Teoksessa Ilka Kangas ja Pirjo Nikander (toim.) Naiset ja ikääntyminen. Helsinki: Gaudeamus.

VAKIMO, S. 2001. Paljon kokeva, vähän näkyvä: Tutkimus vanhaa naista koskevista kulttuurisista käsityksistä ja vanhan naisen elämäntähtäyksistä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

INTERNET:

IKONEN, A-K. 2012. Naisen ikääntyvää ruumista koskevat diskurssit kahdessa suomalaisessa naistenlehdessä. Sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden laitos. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20121131/urn_nbn_fi_uef-20121131.pdf

PALOMÄKI, S-L. 2004. Suhde vanhenemiseen: iäkkäät naiset elämänsä kertojina ja rakentajina. Liikunta- ja terveystieteiden väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13526/9513917207.pdf?sequence=1>

<http://www.kromacrackle.com/about/Create-beautiful-textures-with-Kroma-Crackle> (Luettu 26.9.2014)

<http://makethebestofthings.blogspot.fi/2010/05/crackle-finish-with-elmers-glue.html> (Luettu 9.11.2014)

http://www.nytimes.com/2012/04/12/fashion/elsa-schiaparelli-and-miuccia-prada-meet-at-the-met.html?_r=0 (Luettu 3.4.2015)

<http://www.textiledecorativearts.com/2014/08/using-flour-paste-resist-to-create.html> (Luettu 9.11.2014)

<http://villamussalo.blogspot.fi/2012/01/minako-vanha.html> (Luettu 6.12.2014)

MUUT LÄHTEET:

Keskustelu Tuija-Maija Pirosen kanssa 27.10.2014

KUVALÄHTEET:

- 1 <http://moonisthenewsun.tumblr.com/post/47205882220/i-guess-that-cunt-getting-eatenrosaria-forcisi>
- 2 <http://shrbr.tumblr.com/post/20922293185>
- 3 <http://blue-dreams-revisited.tumblr.com/post/18486811250>
- 4 <http://trendland.com/the-business-of-fashions-top-500-people-in-fashion/>
- 5 <http://zabriskie-point.tumblr.com/page/5>
- 6 <https://www.pinterest.com/pin/345580971381408373/>
- 7 <http://imgfave.com/view/2542825?r=pin>
- 8 <http://bigfatcherrybomb.tumblr.com/post/17426019474/dwam-erwin-olaf-mature>
<http://www.fashionaddictedfoodies.com/2013/07/28/my-style-icon-iris-apfel/>
- 9 <http://www.anothermag.com/art-photography/3595/another-favourite-older-women>
- 10 <https://fi.pinterest.com/pin/345580971383154064/>
- 11 <http://secondlivesclub.blogspot.fi/2012/11/grace-coddington-memoir-Vogur.html>
- 12 <https://fi.pinterest.com/pin/345580971381966099/>

- 13 <http://www.dazeddigital.com/fashion/gallery/14916/2/the-age-of-iris>
- 14 <http://www.nhuxuanhua.com/moziimo>
- 15 <http://jesuisunebandedecons.tumblr.com/post/23441293247/rick-owens-drk-shdw-surfneck-painted-white-tunic>
- 16 <http://e-eyes.tumblr.com/post/19890913371>
- 17 <http://design-shimmer.blogspot.fi/2013/01/age.html>
- 18 <http://i-solated.tumblr.com/post/11049930835>
- 19 <http://kleidersachen.tumblr.com/post/84546693969/georgia-sagri-at-kunsthalle-basel-via-contemporary>
- 20
- 21 <https://fi.pinterest.com/pin/345580971381246617/>

Kannen kuva: Isla Vainio

Nainen sivun 49 kollaaseissa:

<http://img.modaoperandi.com/media/img/products/marysia-swim/2014/July/z-661-345926-3-zgTlrDn6RZLO.jpg>

Esityskuva kollaasit:

Pää: http://www.cosstores.com/us/Women/Dresses/Pleated_back_dresses/46881-15140053.1#c-15152353

Kädet: http://www.cosstores.com/it/Archive/Pleated_tunic_top/25251-16240911.1#c-85346

Jalat:

http://www.cosstores.com/gb/Archive/Oversized_shirt/25251-14344058.1#c-22755

http://www.cosstores.com/nl/Archive/Sleeveless_shirt/25251-12362018.1#c-24479

KIIITOS

Minna Cheung
Kia Koski
Heikki Saros
Marjut Yli-Mäyry
Tuija- Maija Piironen
Kari Halme

MUVA11
Katri Nikkola
Anniliina Salmi
Sari Soinoja
Lähiomaiset

